

PARLAMENT DE CATALUNYA

Presidència de l'honorable Sr. Lluís Companys i Jover

DIARI DE SESSIONS

Sessió del dia 28 de febrer del 1933

SUMARI

A les cinc i deu minuts de la tarda és oberta la sessió, sota la presidència del senyor Companys.

Lectura i aprovació de l'acta de la sessió anterior.

Ordre del dia : Discussió del dictamen de la Comissió sobre el Projecte d'Estatut Interior de Catalunya.

Lectura de diverses esmenes que s'han presentat.

Discurs del senyor Casanoves, President de la Comissió, a propòsit de les esmenes presentades.

Discurs del senyor Ventosa i Calvell impugnant la totalitat del dictamen d'Estatut Interior de Catalunya.

Resposta del senyor Casanoves. Rectificació dels senyors Ventosa i Calvell i Casanoves.

El senyor Tries de Bes defensa un vot particular al preàmbul de l'Estatut Interior.

Resposta del senyor Rovira i Virgili, per la Comissió. Rectifiquen els senyors Tries de Bes i Rovira i Virgili. Rectifica novament el senyor Tries de Bes.

El senyor Conseller de Justícia i Dret llegeix un projecte de llei concedint una pensió vitalícia a Sebastià Sunyer i Gavaldà.

Són aprovats els arts. 1.er, 2.^{on}, 3.er i 4.^{on} de l'Estatut Interior de Catalunya.

El senyor Comorera defensa un vot particular al cap. V.

Resposta del senyor Tauler.

Es refusat el vot particular, i aprovat l'art. 5.^{on}

Aprovació de l'art. 6.^{on}

El senyor Comorera defensa un vot particular addicionant un article a l'art. 6.^{on} Passa a estudi de la Comissió.

El senyor Tries de Bes defensa un vot particular a l'art. 7.^{on}

Resposta del senyor Andreu, i rectificacions dels senyors Tries de Bes i Andreu. Passa a la Comissió.

Ordre del dia.

S'aixeca la sessió a tres quarts de vuit de la vetlla.

A les cinc i deu minuts de la tarda s'obre la sessió. Al banc roig hi ha els senyors Conseller Delegat, de Justícia i Dret, de Governació, de Cultura, de Sanitat i Assistència Social, de Treball i Obres públiques i d'Agricultura i Economia. Presideix el senyor Companys. Es llegida i aprovada l'acta de la sessió anterior.

ORDRE DEL DIA

Discussió del dictamen de la Comissió sobre el Projecte d'Estatut Orgànic Interior de Catalunya

El Sr. PRESIDENT: El senyor Secretari donarà compte de diverses esmenes que s'han presentat.

El Sr. SECRETARI: «Esmena. — Els Diputats que s'inscriuen tenen l'honor de proposar les següents esmenes al dictamen del Projecte d'Estatut Interior:

Article 46. Apartat 6: Quedarà redactat així: "La facultat de presidir el Consell Executiu, sense prendre part en les votacions del Consell."

Article 47. Esmena al final:

Per comptes de: "fora del cas, etc.", posar-hi: "si no es formulen d'una manera expressa".

Article 48. (Quedarà suprimit.)

Article 41. Suprimir "tal com es preveu en l'article 48".

Palau del Parlament, 28 de febrer del 1933. — M. Barrera, M. Rauret i Callol, Lluís Bru, Miquel Guinart, J. Lluhi, J. Bilbeny i Pere Cerezo.»

El Sr. PRESIDENT: El senyor President de la Comissió, ¿vol fer algunes manifestacions en relació a aquestes esmenes?

El Sr. CASANOVES: Realment, no estem encara en el moment de discutir aquestes esmenes que afecten a una de les parts fonamentals del dictamen, i encara la Comissió no s'ha pogut reunir per a canviar impressions sobre aquestes esmenes. Però per tal que els senyors Diputats que intervenen en la discussió de la totalitat puguin tenir un avenç del que és impressió personal del President de la Comissió d'Estatut Orgànic Interior de Catalunya, em crec en el cas de dir que, al meu entendre, aquestes esmenes representen gairebé la voluntat de la Majoria que té la responsabilitat del Govern en aquest Parlament i, per tant, possiblement en el transcurs de la discussió podran ésser incorporades al dictamen. Em limito en aquesta ocasió a fer aquest aclariment perquè, com ja vaig dir en presentar el dictamen al Parlament, en el transcurs de la discussió i de les deliberacions parlamentàries, procurarem en tot el possible acceptar les suggestions dels senyors Diputats que tendeixen a millorar el dictamen.

El Sr. PRESIDENT: Després d'aquestes manifestacions del senyor President de la Comissió de l'Estatut Orgànic Interior de Catalunya, té la paraula el senyor Ventosa i Calvell, per a consumir el segon torn en contra del dictamen de la Comissió.

El Sr. VENTOSA I CALVELL: Senyors Diputats: El Projecte d'Estatut Interior de Catalunya que estem discutint té, al nostre judici, una doble característica: per un costat ve a ésser com el complement constitucional del nostre règim autonòmic; i per l'altre és la iniciació de la nostra legislació. Comple-

ment constitucional del nostre règim autonòmic, que té el seu origen en la Constitució de la República i en les facultats que ella permet d'atorgar a les diverses regions espanyoles. Complement constitucional que té el seu marc en l'Estatut aprovat per les Corts Constituents; marc en molts dels seus aspectes deficient quant a les facultats que s'atorguen i confús quant al seu exercici: però que de totes maneres hem de reconèixer lleialment i francament que representa una base per la qual el poble català podrà exercitar les seves facultats de sobirania, circumscrites, limitades, regulades, però suficients, com a base, per a desenrotllar la seva personalitat i per determinacions pròpies.

Aquest Estatut, l'Estatut aprovat per les Corts Constituents, ve a reconèixer — l'altre dia ho deia eloqüentment el senyor Rovira i Virgili — la dignitat en l'ús de la nostra llengua catalana, cosa aquesta per a tots nosaltres de cabdal importància; representa la possibilitat, no solament de conservar, sinó d'assegurar l'evolució normal del nostre Dret civil, atribuïnt-li, encara que sigui parcialment amb l'organització de la funció judicial, el mitjà de preservar-la d'ingerències estranyes i perturbadores. Aquest Estatut ens atribueix un organisme de govern i un Parlament, pel qual nosaltres podem governar-nos i legislar. I precisament en l'exercici d'aquestes facultats, s'ha elaborat i avui es ve a sotmetre al Parlament el Projecte d'Estatut orgànic interior de Catalunya, que, com deia abans, constitueix la iniciació legislativa del nostre règim autonòmic.

Té, a més, aquest projecte, una característica especial. I és que així com les autoritzacions de la Constitució, així com les disposicions de l'Estatut aprovat per les Corts Constituents eren una regulació establerta per un poder sobirà superior a nosaltres, el projecte que avui comencem a discutir és una obra nostra, nascuda de la nostra pròpia voluntat, podent ésser aprovada, discutida i modificada pels vots del nostre Parlament.

En assenyalar aquest fet, vull que les meves primeres paraules siguin per expressar el que crec que representa un sentiment unànim de la Cambra, fent palesa la nostra satisfacció perquè pugui avui el Parlament català començar la seva tasca legislativa elaborant una llei que constitueix la base essencial de la nostra vida colectiva.

Però una vegada dit això, jo voldria fer remarcar que aquesta satisfacció nostra no ha d'apartar la nostra visió del que és en realitat l'autonomia, perquè jo no voldria que es considerés que l'autonomia pot consistir en una fórmula verbal, buida de sentit. I en aquest ordre, he de dir que jo lamento que fins avui, ni pel Govern actual, ni pel que l'ha precedit, ni per l'anterior, és a dir, ni abans ni després de l'aprovació de l'Estatut, no s'hagi donat al poble de Catalunya la sensació que existia realment un règim autonòmic que ens permet reconstituïr de bell nou la nostra vida sobre bases que responguin vertaderament a la nostra constitució íntima. Ho assenyala l'altre dia el senyor Comorera quan deia que ni en l'ús de les facultats que tenia de fet el Govern provisional, ni en l'ús de les facultats que de dret corresponen al Govern català després de l'aprovació de l'Estatut, ni en l'exercici de la funció legislativa, ni en l'exercici de la funció executiva, encara no s'ha donat la sensació que existia un Govern representant i rec-

tor de Catalunya disposat a emprendre l'obra de reconstituir la vida del nostre poble.

A aquesta cal atribuir un fet que a cap persona no li pot passar inadvertid; això és : que la discussió de l'Estatut de Catalunya, la implantació de l'Autonomia de Catalunya coincideix amb un cert estat de depressió catalanista del nostre poble. I dic això, no pas amb satisfacció, com ho suposava l'altre dia el senyor Comorera, ans lamentant-ho, perquè nosaltres tenim per norma, i crec que ho hem demostrat amb la nostra actuació, procurar quan es tracta dels interessos del nostre poble, posar aquests interessos pel damunt del que puguin ésser qüestions de partit.

Precisament perquè és aquest el nostre concepte, he llegit amb pena, fa pocs dies, unes paraules que m'han semblat lamentables, pronunciades per un dels actuals Consellers de la Generalitat de Catalunya; més lamentable encara perquè foren pronunciades en presència de l'honorable senyor President de la Generalitat de Catalunya. Deia aquest senyor Conseller, referint-se a la possibilitat que ben aviat hi haguessin unes eleccions : «Si nosaltres som vençuts, aleshores, els que guanyin no respondran a aquell criteri jurídic que ens inspira a nosaltres, i abans que això passi, si és que realment pot ocórrer, nosaltres creiem que seria preferible que tornés a imperar el centralisme a Catalunya, perquè seria molt millor que ens dominessin els altres a què ens oprimissin els propis catalans.» La referència la tinc ací, treta del *Full Oficial*.

Jo crec que no es pot dir, sota el punt de mira catalanista, una heretgia més gran, i estic segur, fins descomptant el que podia haver-hi d'escalf oratori, que el criteri no és compartit per molts elements de la majoria.

Un Sr. DIPUTAT : Ja coneixem els procediments de la Lliga Catalana d'ara.

Un Sr. DIPUTAT de la Lliga : Quina relació té una cosa amb l'altra?

El Sr. VENTOSA I CALVELL : Jo crec que nosaltres en cap cas, en cap cas, hem dit que consideréssim preferible un règim centralista, sinó que en tot moment haveu tingut amb el nostre silenci o amb la nostra actuació, la nostra col·laboració.

Jo no assenyalo això... (*L'orador és interromput per un senyor Diputat, amb termes que no es percebeixen.*)

El Sr. VENTOSA I CALVELL : Jo he de demanar que se'm deixi explicar el curs de la impugnació al Projecte d'Estatut Interior de Catalunya.

Jo no assenyalo això purament per a buscar uns motius d'atac contra un dels senyors Consellers, encara que crec que seria justificat; no ho faig amb aquest objecte; ho faig per a assenyalar-ho com a símptoma, com expressió d'un esperit que ha prevalgut en la Majoria, i que ha vingut a fer ineficaç l'actuació del Govern de Catalunya. És l'esperit de partit; és la tendència a sobreposar les consideracions de partit i els organismes de partit a les consideracions d'interès general de Catalunya i als organismes de govern del nostre poble. Per a comprovar-ho n'hi ha prou

amb recordar el que hem llegit reiteradament, és a dir, que en reunions de l'Esquerra es prenen d'una manera definitiva decisions que corresponien al Parlament. Avui mateix, el President de la Comissió notificava, sense reunir la Comissió de Constitució, que fóra acceptada una esmena que no té altre objecte que resoldre un plet intern de la Majoria.

El Sr. CASANOVES : Es tractava d'un criteri personal.

El Sr. VENTOSA I CALVELL : Crec que tots ens entenem, senyor Casanoves, i per consegüent queda clar que en aquest cas ha ocorregut, com en molts d'altres, una usurpació de funcions parlamentàries. L'obsessió del partit, l'interès electoral, vos han fet apartar el pensament de l'interès i la consideració de l'autonomia de Catalunya. L'episodi polític vos fa oblidar la missió històrica que a tots, però especialment a vosaltres, vos ha estat confiada.

La mateixa preocupació del partit es manifesta en el Projecte d'Estatut Interior que discutim. Vosaltres n'heu fet, en lloc d'una obra totalitària, un Estatut i un Projecte de partit; i dir en algun dels seus aspectes, l'obra no d'un partit sinó d'una fracció de partit.

I no és pas això el que ha d'ésser, perquè, Constitució o Estatut, a tot arreu del món representa una carta de convivència, zona neutral i comú en la qual coincideixen persones d'idees diverses, però amb uns principis fonamentals que constitueixen la base de la vida col·lectiva, i que són acceptats per tots; naturalment, descartant aquells que viuen ideològicament en zones extremes de l'opinió pública, situades fora dels principis que constitueixen la base fonamental de la nostra vida pública.

Un Sr. DIPUTAT : Quines són?

El Sr. VENTOSA I CALVELL : Aquest caràcter de totalitat té per objecte obtenir l'adhesió del major nombre possible de persones a la carta constitucional, i assegurar així una permanència en la seva vigència que posi la Llei constitucional fonamental fora de les constants fluctuacions dels partits.

Tots els partits tenen una tendència natural a considerar-se permanents, indestructibles, i no obstant, ja veieu vosaltres de quina manera varia el seu predomini. Si mirem enrera i considerem els darrers trenta anys, veurem com l'opinió pública cada tres, quatre o cinc anys ha canviat fonamentalment d'orientació; i és clar que no es pot admetre que cada un d'aquests canvis hagi d'implicar una variació en l'Estatut fonamental.

I això que és essencial a tots els països és més essencial encara al nostre país, perquè la nostra autonomia és d'implantació recent. El nostre règim constituïx una planta tendra, subjecta a molts perills. Penseu que per a donar contingut real a l'autonomia, cal fer el traspàs de serveis, i que aquest pot topar amb dificultats múltiples que facin que en lloc d'efectuar-se el traspàs d'una manera equitativa, es faci d'una manera contrària als interessos del nostre poble.

Penseu el que podria ocórrer si hi hagués un Govern — la cosa no és impossible — que fos con-

trari a l'autonomia de Catalunya. Penseu en què pot ésser necessari que entre tots els catalans s'estableixi una solidaritat per tal de defensar el que ens és comú a tots.

Ah! Però això exigeix que hi hagi una carta de convivència, una Constitució que tots poguem considerar com la nostra llei i no com la llei imposada per un partit. I això és el que vosaltres no heveu fet en el projecte que veniu a sotmetre al Parlament.

I, no obstant, la tasca era fàcil, perquè aquest projecte venia determinat, dos riells què són, per un costat, la Constitució de la República, i per l'altre, l'Estatut aprovat per les Corts Constituents. De manera que, en realitat, la Constitució de Catalunya està integrada per tres cossos diferents: La Constitució, l'Estatut aprovat per les Corts Constituents i la Llei fonamental que està ara a discussió del Parlament. I precisament en la Constitució de la República i en l'Estatut aprovat per les Corts Constituents es reserva el Poder Central, el Poder de la República, totes aquelles facultats relacionades amb els grans principis fonamentals, que divideixen i separen els homes, i deixa com a facultats pròpies i característiques del Govern de Catalunya i del Parlament de Catalunya, en la legislació o en l'execució, aquelles matèries en les quals els catalans ens podem entendre fàcilment perquè constitueixen únicament el mitjà d'anar a estructurar l'autonomia del nostre poble.

S'ha discutit la denominació que heveu donada a aquest projecte de llei. Hom afirmava que aquesta denominació no essent la de «Constitució Interior de Catalunya» o «Constitució Interna de Catalunya» estava afectada del pecat de timidesa. Però, per aquest concepte, no adreçaré cap càrrec a la Comissió. Jo crec que, en definitiva, les coses són el que són i, en realitat, certament, de res no serviria que nosaltres nomenéssim amb noms pomposos una llei, perquè això no augmentaria en res les facultats que realment ens corresponen. Per consegüent, bé està «Estatut Orgànic» o «Estatut Interior», com vulgueu; en definitiva el nom no fa la cosa i les nostres facultats vénen delimitades i determinades, en alguns punts, conforme als nostres desitjos; i en altres, més ençà del que foren les nostres aspiracions. El Govern primer, en denominar-lo «Estatut Orgànic»; la Comissió després, en denominar-lo «Estatut Interior de Catalunya», jo crec que han estat d'acord amb la realitat de les coses. Però ni el Govern ni la Comissió no han estat lògics; perquè, per una banda, diuen que s'ha de nomenar «Estatut Interior» perquè nosaltres no tenim facultats per a fer una Constitució, però, per altra banda, proclamen, en total de principis socials, una sèrie de principis que no són propis d'un Estatut Interior o d'un Estatut Orgànic, sinó que pertanyen a una Constitució. I, de fet, en aquests principis socials no heveu fet altra cosa que traduir, en alguns casos literalment, els articles que, sobre això, hi ha en la Constitució espanyola.

Evidentment, jo no he d'amagar que aquests articles de la Constitució espanyola a nosaltres no ens semblen bé. Puc dir, per exemple, que els articles en els quals s'estableix i es consagra una tendència socialitzant que arriba inclús a l'ex-

propiació sense indemnització, ens sembla que responen a una orientació híbrida que no dona satisfacció als socialistes i que, en canvi, en destruir la confiança, són pertorbadors de la nostra Economia. Nosaltres estimem que amb el que s'anomena laïcisme, afirmant una neutralitat que en realitat és impossible no es fa res més que dis-fressar una tendència sectària i persecutòria que ve a agreujar i ferir els sentiments religiosos de molts. (*Rumors.*)

El Sr. FABREGUES: Va molt equivocadament, senyor Ventosa.

El Sr. VENTOSA: Em permetrà que exposi aquesta opinió d'un sector importantíssim de l'opinió catalana.

El Sr. FABREGUES: I entre aquest sector cal comptar-hi la V. S.

El Sr. VENTOSA: Però tot això pot ésser discutit en la Constitució espanyola.

Tot això es pot discutir allí, perquè allí té una realitat la facultat de prendre una decisió; es pot adoptar aquella solució, o la solució contrària. Però, aquí, per què ho heveu fet? Per la galeria? Ni tan sols per això és eficaç, perquè en definitiva tothom està en el secret que els articles del nostre Estatut no volen dir res ni serveixen per res, perquè totes les afirmacions que feu vénen ja determinades per la Constitució espanyola. I per a demostrar-ho, només faré una pregunta. Si vosaltres ho haguessiu volgut resoldre o el Parlament hagués volgut resoldre-ho d'una manera diferent, hauria pogut fer-ho? Evidentment, no, perquè ve determinat pels principis de la Constitució de la República. Doncs, si no ho podem resoldre d'altra manera, perquè entretenir-nos ací a fer una simulació ridícula d'una sobirania que no tenim, afirmant uns principis i fent veure que som nosaltres els que salvaguardem unes coses, quan nosaltres no tenim facultats per a salvaguardar ni per a resoldre ni per a decidir res en aquesta matèria?

La conseqüència d'això no és altra que el sentar principis teòrics, inoperants, sense altre objecte que viciar l'Estatut, afectant-lo d'aquell vici de partidisme. Heveu sentat ací innecessàriament un motiu de discrepància i de discòrdia entre els catalans, i, per tant, us heveu apartat d'aquella obra totalitària que sense renunciar a cap dels vostres principis, que ja estaven consagrats en la Constitució de la República espanyola, podieu fer en bé de l'autonomia de Catalunya i en bé de la solidaritat, que pot ésser necessària en qualsevol moment, de tots els catalans. I el mateix defecte ve a manifestar-se també en altres extrems essencials del projecte que estem discutint. Jo prescindixo de detalls i d'articles perquè, naturalment, seran objecte d'examen i de discussió, després, en el curs del debat; i em limito a assenyalar les grans Institucions que dins del nostre règim autònic han d'exercir les funcions que ens han estat assignades.

La primera és el Parlament. Respecte al Parlament, ve ja determinat en l'Estatut aprovat per les Corts Constituents: primer, que és el poder sobirà a Catalunya; segon, que el Parlament haurà d'elegir-se per sufragi universal, di-

recte, secret, etc. Respecte d'aquest punt, res no hi hem de fer; per tant, hem d'acomodar-nos a allò que el mateix Estatut determina. Naturalment que potser, àdhuc sense vulnerar el text de l'Estatut, hauríem pogut arribar, no a un sistema bicameral, que havent d'ésser les dues Cambres designades o elegides per sufragi universal no hauria tingut ni sentit ni eficàcia; però hauria estat potser possible, estudiant les facultats que se'ns concedeixen, constituir una mena de Consell de Generalitat, un organisme elegit pels Ajuntaments de Catalunya que vingués a representar un instrument que donés facilitats a les nostres institucions públiques, avui excessivament deslligades, i obtenir així un mitjà per a resoldre els problemes dels quals parlaré seguidament. Nosaltres hem assenyalat aquesta possibilitat en la Comissió de Constitució; però hem trobat que encara que hi havien dintre de la Majoria elements que simpatitzaven amb aquesta solució, la majoria de la Comissió hi era adversa. Per tant, ens hem hagut de limitar a assenyalar la possibilitat de la solució i expressar els avantatges que podria tenir.

Però la matèria és opinable. A judici meu el problema més greu és el que es planteja en relació amb la possibilitat de dissolució del Parlament. Vosaltres heveu establert com a durada del mandat parlamentari, la de cinc anys, allargant encara la proposta primitiva, que era de quatre anys; però no solament heveu fixat per cinc anys el mandat parlamentari, sinó que heveu volgut en els articles del projecte establir una mena d'assegurança de vida per tot aquest període. I a l'efecte, per a la dissolució del Parlament, en el projecte no s'assenyalen més que tres camins: un, és la mort natural, per vellesa, per expirar els cinc anys; altre, és el suïcidi, per acord pres pel mateix Parlament, i el tercer, és el referèndum. Però el referèndum establert i regulat de tal manera que no pot arribar mai a tenir eficàcia, ja que establiu com a condició perquè pugui tenir lloc el referèndum: primer, que la iniciativa del referèndum hagi de venir proposada o formulada pel 25 per 100 dels electors, i que, després, el vot favorable a la dissolució del Parlament compti amb el 40 per 100 dels electors.

El partit d'Esquerra Republicana en les eleccions passades va obtenir una votació nodridíssima, important, que difícilment pot ésser superada. I no obstant, sols vàreu arribar a obtenir el 29 per 100 dels electors: ja veieu el difícil que serà arribar a obtenir el 40 per 100. Jo voldria cridar la vostra atenció sobre la importància d'aquest problema. Jo no sé la idea que tots vosaltres tindreu sobre la seguretat i les garanties d'encert d'aquest Parlament; jo vull suposar que la sabiduria i el patriotisme de tots i cada un dels seus membres són insuperables. Però tots haureu de reconèixer, que així i tot, pot arribar a establir-se un divorci entre el Parlament i l'opinió pública de Catalunya, i que en aquest cas és necessari donar-li una sortida. En tots els països en té; en uns països, la facultat de dissolució correspon al President de la República allí on la Presidència de la República té un caràcter

adequat per això; en altres països, la facultat de dissolució correspon al President del Consell, juntament amb els Presidents d'altres organismes com el Consell d'Estat a Prússia i el del Parlament, etc. Aquí, com no hi ha cap més organisme que el Parlament, s'ha de recórrer al referèndum. Però perquè aquest pugui tenir lloc, és indispensable la iniciativa del President o el 25 per 100 dels electors, i en tots els casos el vot favorable del 40 per 100 dels electors de Catalunya.

Això és tancar la porta i fer un nus que no es podrà deslligar. I com que les coses en definitiva i en realitat sempre tenen una solució, quan un nus no es pot deslligar es talla; i en aquest cas la ruptura violenta fóra un estat d'anarquia, de protesta, de revolta contra l'autoritat del Parlament; i el més probable, el que és de témer, és que la solució es buscaria en el Poder central, en el que l'opinió de Catalunya podria veure l'únic remei, la sortida. I això vindria a representar en realitat la mort del nostre règim autonòmic. Jo us demano que reflexioneu sobre aquest punt; que penseu si és que us convé, tancar la porta d'una manera tan definitiva a la possibilitat de dissolució del Parlament, i si no és molt millor deixar que l'opinió pública es manifesti.

Una altra de les nostres institucions fonamentals és el President de la Generalitat. És una institució que en l'Estatut aprovat per les Corts Constituents resulta un xic confosa, equívoca, que es presta a males interpretacions. El President de la Generalitat, que assumeix per un cantó la representació del Poder central, per altre cantó és el Cap del Poder executiu a Catalunya. El President de la Generalitat està subjecte al Parlament, i ensems, té amb el Parlament una relació derivada de les seves facultats executives i de representació del Poder central que se li atribueixen. Es una confusió que ens ha cridat l'atenció des del primer moment a tots. Recordeu tots vosaltres que en el moment de contestar a l'aleshores Cap del Consell Executiu, senyor Lluhí, gairebé va ésser l'únic punt que vaig ocupar-me, perquè em va semblar que era indispensable que es definissin i es precisessin les atribucions de cadascú i no hi hagués confusió entre una i altra institució. En bon règim polític hi pot cabre una solució acceptable, atribuint majors o menors facultats al President, definint de tal manera o de tal altra la delegació; allò que no és possible és introduir una confusió, fer que hi hagi una magistratura que no tingui perfectament delimitades les seves funcions i les seves relacions amb els altres organismes de Govern. Aquest problema té dos aspectes; un, l'aspecte de delegació. Assenyalava jo un dia que hi ha una distinció fonamental entre el mandat civil, en el qual el mandant conserva la possibilitat d'intervenir en aquelles mateixes funcions que delega; i el mandat polític o delegació política, en la qual la delegació implica que la persona que delega es despulla de les seves atribucions i les traspasa a un altre que les exerceix. Ho veiem per exemple en un Govern que nomena un governador, i després de nomenat,

els Ministres no exerceixen les funcions del governador, sinó que cadascú té delimitades les seves funcions i atribucions.

En aquest cas, la confusió és evident. Abans, el delegat s'anomenava cap del Consell Executiu: probablement va semblar que el senyor Lluhi donava a aquest títol una categoria i una importància excessiva i llavors es va variar el títol i es va donar el títol — que és més propi d'una societat anònima que d'un Govern —, de «Conseller Delegat». La confusió abans assenyalada entre el mandat civil i la Delegació política apareix aquí amb la possibilitat que el mandat segueixi intervenint en les mateixes funcions que té delegades. Jo us demano que hi doneu una solució; us ho demano des d'un punt de vista objectiu i general, per l'interès general de Catalunya; però crec que el partit d'Esquerra Republicana de Catalunya hi té més interès encara que nosaltres mateixos, perquè si no, d'aquí un quant temps, si aquesta confusió subsisteix, no hi haurà possibilitat que es trobarà qui vulgui exercir el càrrec de Conseller. En definitiva, tothom pot ésser molt modest de la seva persona, però ha de sentir la dignitat i l'autoritat del càrrec que exerceix i no crec que cap home amb sentit del propi valer s'avingui a exercir les funcions de Conseller Delegat amb caràcter real de Secretari.

Un altre aspecte és el de la responsabilitat. Respecte d'ell s'ha dit moltes vegades — i el senyor Pi i Sunyer ho ha repetit reiteradament —, que es volia que aquesta responsabilitat fos efectiva. És vol que la responsabilitat sigui efectiva, però ensems es multipliquen i s'acumulen les trinxeres perquè aquesta responsabilitat no es faci realment efectiva. L'última d'elles — jo no he pogut saber si havia estat retirada o no, però és igual, perquè en definitiva el que discutim és el dictamen, mentre no hagi estat modificat — diu que perquè el President de la Generalitat vingui aquí al Parlament a respondre d'una interpellació es necessitarà que ho demanin trenta Diputats; trenta Diputats que no es poden trobar enlloc més que en la Majoria. De manera que resultarà que la responsabilitat del President no serà davant del Parlament — que és format per tots i diré que quant al dret de fiscalització, especialment per les Minories —, sinó que repeteix el mateix error que es manifesta tan sovint de què el President no respon més que davant la Majoria. A més, crec que li feu un flac servei, perquè en el mateix moment en què voleu sostreure de la discussió i de la crítica a una persona no feu més que exposar-li d'una manera més constant, car en definitiva podrà ésser que no vingui al Parlament, però no podreu impedir el dret de criticar els seus actes i la seva gestió, col·locant-lo aleshores en la situació desairada d'una persona que defuig el presentar-se davant del Parlament quan fan la crítica de la seva gestió o dels seus actes. Crec que en interès del prestigi de la magistratura, el President de la Generalitat, és precís que doneu a aquest problema una solució adequada. No em preocupen les divisions interiors vostres; allò que em preocupa és que aquesta magistratura, que juntament amb el Parlament constitueix una de les bases fonamentals del nostre règim autònom no sigui organitzada ni regulada tenint en consideració els interessos, els desitjos o facultats d'una persona determinada, sinó les conveniències del nostre poble i l'estabilitat del nostre règim.

I anem al darrer dels grans aspectes de l'Estatut

Interior de Catalunya dels quals en aquest torn de totalitat crec que he d'ocupar-me: el relatiu a la funció judicial. No diré poder judicial, perquè em semblaria evidentment la denominació excessiva per a les funcions que en l'Estatut ens són atribuïdes. És una cosa tan elemental, que no crec valgui la pena de repetir-la el dir que la funció judicial en el seu exercici ha d'ésser independent de tota ingerència del poder executiu; però no n'hi ha prou en dir-ho, sinó que és precís que la independència sigui efectiva, implantar-la d'una manera efectiva. Tal com està en l'Estatut, no hi ha absolutament cap garantia d'independència del poder judicial. Aquesta independència és més necessària a Catalunya que enlloc, perquè en un país més extens la independència ve defensada per la mateixa extensió del país. Aquí a Catalunya, pel contacte més immediat entre els organismes de govern i els organismes que exerceixen la funció judicial, són més perilloses les ingerències i més fàcils les intervencions del poder executiu.

No vull entrar — perquè no vull donar un aire pollèmic a la meua intervenció — en certes manifestacions que ja s'han produït de pressió d'un partit sobre els organismes judicials de Catalunya. Jo us dic que a tots ens interessa apartar tota intervenció de partit i de govern en les funcions judicials. Nosaltres per aconseguir això varem presentar a la Comissió de Constitució una fórmula, fórmula que semblava que havia d'ésser acceptada, que havia trobat un bon acolliment. Després, ens varen dir que no. Jo assenyalo només el fet, indicant el perill que per a tots representa el no deixar ben salvada la independència del poder judicial.

I amb això acabo les crítiques, les observacions que d'una manera general, he cregut que havia de fer al projecte d'Estatut Interior, en nom d'aquesta Minoria de Lliga Catalana. Després, en l'examen i en la discussió dels diversos títols i articles, aquestes observacions tindran el seu desenrotllament adequat. Ara, de moment, m'interessa només assenyalat que vosaltres en aquest Estatut Interior no haveu fet una obra constitucional de Catalunya, sinó una obra de partit, i repeteixo, com deia abans, una obra que en alguns dels seus aspectes respon a una fracció de partit, i avui potser diria a unes componendes de partit. La conseqüència d'això és que al mateix temps que aquest Estatut sigui aprovat pel Parlament de Catalunya, quedarà oberta la porta a la seva revisió, privant per consegüent a aquest Estatut d'aquella condició d'estabilitat i permanència que ha de tenir un Estatut que hagi d'ésser base de la vida col·lectiva d'un poble. En aquest sentit jo, com a resum i com a conclusió de tot el que he tingut l'honor de manifestar al Parlament, he de dir que a criteri d'aquesta Minoria el projecte d'Estatut Interior, sotmès avui a l'aprovació del Parlament, no constitueix el sustentacle adequat de l'autonomia de Catalunya.

El Sr. PRESIDENT: Té la paraula el senyor Casanoves, com a President de la Comissió.

El Sr. CASANOVES: El senyor Ventosa en impugnar el dictamen de l'Estatut Interior de Catalunya ha hagut de reconèixer un fet que ja assenyalava el que en aquest moment us parla en fer la presentació del mateix dictamen, o sigui

que l'Estatut Interior es mou dintre de dues fites : entre la Constitució de la República i la Constitució o Estatut extern de Catalunya, l'Estatut decretat per les Corts Constituents.

Per tant nosaltres, que ens movíem aquí dintre, havíem de traduir dintre d'aquest Estatut intern tot allò que entrava dintre de les nostres atribucions, respectant aquelles dues Lleis fonamentals i havíem d'estructurar jurídicament aquests poders regionals que l'Estatut exterior ens atorgava.

(*Ocupa la presidència el Vice-president senyor Martínez Domingo*).

El senyor Ventosa i Calvell ens deia en nom de la Minoria de la Lliga, que l'Estatut no responia a una totalitat de la voluntat del poble català, que ni era una obra de convivència ni una obra de solidaritat nacional, i que negava aquelles condicions essencials per a tota Constitució que permetés moure's a tots els partits i a tots els membres de la pàtria catalana i ens posava de relleu diversos aspectes d'aquest Estatut, assenyalant-nos en un aspecte la presidència de la Generalitat, en altre aspecte el poder parlamentari, i després, referint-se també a la funció judicial i a la manera de revisar aquest Estatut, ens deia : És un Estatut intern que no té la categoria d'una Constitució. Vosaltres hi poseu declaracions de principi que solament han de figurar en les grans Constitucions dels pobles que exerceixen llur sobirania, referint-se encara que de passada, al que jo deia l'altre dia en posar aquest dictamen a la consideració de la Cambra, a aquells principis com el de què Catalunya dintre del seu Estatut Interior reafirma d'una manera col·lectiva que vol complir les lleis laiques que com a reflexe de la Constitució de la República porta aquí ; que Catalunya també reafirma la seva voluntat dintre d'aquest Estatut considerant la propietat com una funció social contra el criteri individualista ; i així també ens deia respecte a l'ensenyament que era un ensenyament sectari i partidista, quan nosaltres en establir i reafirmar que dintre de les nostres institucions l'ensenyament seria laic, volíem complir també amb les lleis fonamentals de l'Estat que com Estat anticofessional, priva de què els nens siguin sotmesos a cap confessió i siguin llur intel·ligències modelades en un sentit o en altre sentit : És aquí precisament, allà on hi ha la contradicció entre la Lliga Catalana i la Majoria d'Esquerra Republicana de Catalunya ; aquí rau precisament els principis que ens diferencien. Són els principis que han representat aquest trasbals o aquesta revolució que tots vivim. Heu trobat i us repugna a vosaltres, que per una banda, ha repercutit en la família deslligant-la de nexes i s'ha establert el divorci. En altres aspectes, en què ja no prospera aquell concepte individualista de la propietat, sinó que es considera la propietat com a funció social i amb un caient socialitzant que és com exigeixen avui les noves concepcions del Dret les noves exigències de l'economia. En altres aspectes, també : família, religió, propietat, tot això, car és la concepció que vosaltres teniu d'això el que ens separa. Per això nosaltres encara portem i encara enarborem la nostra bandera, com a partit revolucionari, com a partit que ha instaurat la República, partit que

porta a Catalunya el reconeixement de la seva personalitat i a donar-li l'essència o els principis elementals damunt dels quals pugui establir i organitzar jurídicament aquesta personalitat dintre de l'Estatut, dintre de la Generalitat. Perquè deïeu que hi manca catalanitat, i avui no vibren les places, ni vibra tot Catalunya al costat d'aquest Parlament, i que en aquesta hora en què la recobra la personalitat de Catalunya, veniu a dir que no ens acompanya el poble de Catalunya ; però l'hem vist moltes vegades frenèticament aplaudint en el transcurs d'aquests trenta anys al poble de Catalunya i s'han desvirtuat les reivindicacions col·lectives que ell perseguia, perquè si Catalunya ha tingut llargs silencis en la seva història, no han estat mai uns silencis perllongats que no hagin significat en moltes maneres que ella no renunciava de cap manera a aconseguir aquesta personalitat. Tots vosaltres ho sabeu ; no és necessari que us recordi la història de Catalunya. Perd les seves llibertats d'una manera definitiva en el 1714, però en 1736 ja és Catalunya, amb aquell Rafael de Casanova que fa una apellació a Anglaterra. És en les Corts de l'any 1812, on els diputats liberals d'aquella època enfront de l'absolutisme i del país pretenien que es proclamés el fet diferencial en les Corts de Cadix, i és en 1859, ja deveu recordar-ho, quan s'instauraren els Jocs Florals. Després ve l'època de la Solidaritat, i vénen aquestes èpoques que havien viscut tots vosaltres, aquesta època del 17, del 19, que aquelles sí que eren un mancament al catalanisme i a la tradició, perquè era voler incorporar Catalunya a la dinastia borbònica, que era la negació de totes les llibertats. (*Veus de molt bé, molt bé.*)

L'Estatut respon a aquest sentiment de catalanisme, perquè aquest significa per a Catalunya respondre, recobrar aquest sentit de llibertat i poder organitzar jurídicament el seu poder estatal, diguem-ho així. Què volem? Si nosaltres haguéssim de continuar amb el mateix règim en què foren suprimides les Corts catalanes quan caigueren al 1714, vindrien aquí unes Corts que no respondrien potser a l'esperit d'ara. Recordem com eren aquelles Corts constituïdes pels tres braços ! I Catalunya, precisament, vol sentir la seva personalitat per a submergir-se a través d'aquesta personalitat, precisament per a submergir-se dintre dels grans corrents de les idees universals. Per això ve el sufragi universal, per això ve el laïcisme, i per això ve la República, i el divorci, i la propietat com a funció social, i per això ve tot aquest caient, que encara que sigui un reflexe de la República, encara que sigui un reflexe de la Constitució republicana, és una afirmació que cau en aquest sentit dintre del seu Estatut intern, perquè Catalunya col·lectivament consolida així el seu esperit actual en recobrar les seves llibertats.

Assenyalava el senyor Ventosa i Calvell, en el transcurs del seu discurs, en alguns comentaris, alguns dels que volia dir defectes de l'Estatut ; i concretament parlava de la delegació de poders, de la delegació de funcions. Ha estat aquesta una qüestió comentada, una de les més discutides dintre de l'Estatut. Ja adelantava abans que prenguéssim la paraula el senyor Ventosa i Calvell, la possibilitat que tingués potser, recollint tot un corrent parlamentari,

unes modificacions, de les quals haurà d'ocupar-se la Comissió en les seves deliberacions. Però d'una manera o altra no pot seguir l'equivoc: Persistia V. S. en voler dir que l'actual Presidència de la Generalitat defugia les seves responsabilitats, quan es confonien dos termes en el transcurs d'aquestes discussions, perquè es feia constar que compareixença era el mateix que responsabilitat, i es pot ésser responsable sense la compareixença material, responnent i discutint dels seus actes. Aquest és un fet que es dóna en la vida constitucional de molts pobles i es troba en moltes de les Constitucions; i aquí encara es produeix més acuradament, per quant el President mai defuig ni la censura mateixa del Parlament, posat que en qualsevol moment, compareixent o no, pot destituir-lo. Però ja entrarem a fons a discutir això quan s'hi arribi en el transcurs de l'articulat i s'hagin de prendre en consideració les esmenes que hi ha damunt la taula.

Respecte al Parlament, ens deia: El Parlament és el poder que hi ha damunt de tot; hi havia, però, la possibilitat de fer una altra Cambra, de fer com un Consell de la Generalitat que fos un fre i que marqués un equilibri a la sobirania del Parlament. S'inclinava per la tradició que hi ha en els partits conservadors de creure en l'eficàcia de les dues Cambres o del règim bicameral, però no hi ha possibilitat dintre de l'Estatut de fer-ho. La V. S. mateix ho assenyalava en haver-se de proveir les dues per sufragi, que no hi hauria hagut possibilitat que es traduís en un Consell. Però, ¿es que és d'alguna eficàcia la dualitat de Cambres? O aquesta és molt poca o dóna lloc al plantejament de petites coses, de petites qüestions entre la legislació, entre les dues Cambres, o al plantejament de problemes greus. I si hi ha impossibilitat que una segona Cambra o un segon Consell impedeixi l'obra legislativa de la primera, què sol succeir? Doncs que es perd l'homogeneïtat de la legislació. I això ho confirma un dels comentaristes més assenyalats del Dret constitucional modern, Smith, «perd també l'homogeneïtat i esperit democràtic que poden tenir les institucions que vénen directament d'un règim parlamentari unicameral».

Però aquest Parlament, si bé ho pot tot dintre de la seva sobirania, ja té el fre de què pot ésser dissolt. Primerament, acaba, és veritat, en finir el seu mandat; acaba després, si és que arriba un moment que té consciència que està divorciat de l'opinió pública, i acaba per referèndum. Per referèndum regulat, obtenint determinades garanties, és evident; perquè si aquest referèndum no tingués aquestes garanties, llavors sí que es produiria l'estat anàrquic a què al·ludia el senyor Ventosa i Calvell. En sortint d'unes eleccions, els partits derrotats i en règim majoritari, sol ocórrer també que potser la majoria parlamentària no representi la majoria de la suma de totes les oposicions, i llavors podrien concertar-se per demanar immediatament, i obtenir, un referèndum per dissoldre aquest Parlament. Aleshores si no es regulés amb una majoria que significués la concurrència d'un 40 o 35 per 100 del cens, què s'esdevindria? Doncs que el Parlament potser estaria a mercè de la iniciativa i de l'eficàcia d'un partit polític, i en canvi, regulat, això ha de tenir veritablement

un estat nacional, ha d'ésser un estat de divorci, que signifiqui en gran part en tot Catalunya un divorci amb el Parlament, i obtinguda aquella votació és únicament i exclusiva quan el Parlament ha de desaparèixer.

Es referia també al poder judicial. El senyor Ventosa i Calvell, jo no sé si ha emprat la paraula poder; jo no la voldria emprar: jo diria funcions judicials. La funció judicial té ben poques atribucions, desgraciadament per nosaltres, dintre de l'Estatut en relació a aquesta matèria, però la suficient perquè es pugui vetllar i controlar, i els poders responsables la puguin intervenir. La V. S. s'inclinava, i ho diuen els vostres vots particulars, a la creació d'un Consell judicial que fes gairebé aparentment independent el poder judicial o aquesta funció. No podem seguir per aquest camí, perquè tenim, en definitiva, la responsabilitat, i essent una funció l'han d'exercir els que tenint la responsabilitat han de controlar-la, no pas en la seva independència, sinó com en totes les altres atribucions dels altres funcionaris de l'Estat, que dintre de les seves lleis, dintre de la inamovilitat i dintre de totes aquelles garanties fa que marxin també en aquest sentit i que compleixin les seves funcions.

No és pas en aquest sentit un Estatut que respongui, com deia V. S., a un esperit partidista, ni tan sols a un sector d'aquesta Majoria, sinó que respon en l'actualitat a la totalitat i a tota la manera de veure d'aquesta Majoria, que interpreta en aquests moments la voluntat de Catalunya i ha volgut sumar dintre d'aquest Estatut tot aquell esperit que es reflexa en els moments actuals, i — per què no dir-ho? — les Constitucions, els Estatuts, les Lleis fonamentals també estan determinades en el moment que s'aleboren per les circumstàncies, per l'ambient, pels afanys, per les idees que han de traduir en aquells moments. Cercar una convivència, cercar una solidaritat, cercar ara aquesta zona en la qual, d'una manera franca i absoluta, poguessin intervenir les forces conservadores que vosaltres representeu, les forces de la Lliga Catalana, seria potser per nosaltres un manament a aquells principis que portem inscrits en el transcurs de la nostra actuació i portem encara com una bandera per a consolidar les llibertats de Catalunya.

No hi ha en aquest sentit altres consideracions a fer sinó reiterar el que vaig dir l'altre dia en presentar el dictamen a la deliberació dels senyors Diputats: és un projecte democràtic; és un projecte liberal; és un projecte amb reflexes socials; és un projecte equidistant d'un Estatut interior dictat per un Partit Socialista, com podria ésser-ho també dictat per un Partit conservador, que és el que les VV. SS. representen. És el projecte de l'hora que viu Catalunya, representa aquesta, i en el seu esperit hi ha també l'esperit d'aquestes hores inquietes de lluita i revolució, perquè es reflexen dintre el seu Estatut aquestes grans idees i aquests grans corrents universals.

El Sr. PRESIDENT: Té la paraula el senyor Ventosa, per rectificar.

El Sr. VENTOSA I CALVELL: Poques pa-

raules per a contestar el senyor President de la Comissió, senyor Casanoves, el qual ha tingut la bondat de recollir les manifestacions que en nom d'aquesta Majoria hem fet en la discussió de la totalitat del projecte d'Estatut Orgànic Interior de Catalunya.

En intervenir ara, no haig d'avançar les discussions que haurem de tenir després sobre els diferents títols i els diferents articles. Si jo repetís algunes de les seves afirmacions, el que faria en realitat fóra desplaçar el debat i anticipar-lo. Únicament m'interessa, com afirmació de resum, dir al senyor Casanoves que en les meves paraules no he tingut la pretensió d'afirmar que l'Estatut Interior de Catalunya respongués a una tendència conservadora; el que jo he pretès, i pretenc, era i és que l'Estatut no obeeixi a una tendència determinada de partit. En les meves paraules hi havia una part en la qual el senyor Casanoves pot entendre que hi ha una tendència de to conservador; és la part que fa referència als principis socials; però encara respecte a aquests, puc certament dir, de passada, que jo no he defensat mai la propietat individualista, però sí el dret de propietat condicionat a l'interès col·lectiu.

Un Sr. DIPUTAT : Ve a ésser el mateix.

El Sr. VENTOSA I CALVELL : Quant als principis socials he de dir al senyor Casanoves que la meva indignació ve del fet que vosaltres voleu fer veure que teniu una autoritat i teniu una sobirania que en realitat no teniu. I té molt poca importància el que es faci aquesta afirmació o es deixi de fer; i el fer-la, sols pot tenir per objecte el remarcar un principi, perquè, el demés, aquest principi, amb tota la seva extensió, resta ben afirmat en la Constitució de la República espanyola, alguns articles de la qual vosaltres no heu fet res més que traduir. Però deixant a part el que fa referència a principis socials, en la resta no hi ha en cap de les meves paraules res que pugui ésser considerat d'un sentit conservador o avançat. ¿Que aquest Parlament es pugui dissoldre mitjançant un referèndum que sigui viable en la pràctica? Crec que això és d'interès per tots els partits; a tots els partits interessa que a Catalunya tinguin un perfecte funcionament llurs organismes.

I quant a les funcions, quant a la delimitació de les funcions de la Presidència de la Generalitat, evidentment, hi ha la fracció o el sector de la Majoria que donava la «veu d'alarma» contra el dictamen de la Comissió. I nosaltres, en aquest aspecte, pretenem que en delimitar aquestes funcions, no es faci una determinació obeeint a una tendència conservadora, sinó que la delimitació respongui al desig de les precisions jurídiques en la definició de l'Estatut.

I quant a la funció judicial, no dubtem en dir que és possiblement la part que ens ha alarmat més del discurs del senyor Casanoves. Deia el senyor Casanoves que cal que damunt els jutges i els magistrats es pugui exercir un control com s'exerceix sobre els demés funcionaris de l'Estat. Senyor Casanoves : d'això se'n diu intervenir el Poder executiu en l'administració de Justícia.

El Sr. CASANOVES : Amb la independència i garanties que determinin les lleis.

El Sr. VENTOSA I CALVELL : Si hi ha independència, on és el control? I si hi ha control, on és la independència?

Però en fi, ja arribarà el moment oportú per a discutir aquests extrems. I si insisteixo ara, és pel que ja he dit abans, que aquest extrem era un dels que més m'han preocupat al veure que a ell hi portàveu la vostra tendència de partit com amb altres aspectes també l'heu portat al que ha d'ésser la base essencial de l'autonomia de Catalunya, amb un Estatut Interior dintre del que marca la Constitució de la República i l'Estatut votat per les Corts Constituents, que vingués a constituir una carta de convivència per tots aquells sectors que no representen posicions extremes en la vida del nostre poble. I aquesta carta de convivència, senyor Casanoves, no significa un desig d'intervenció, sinó el desig que tots, i cadascú en el seu lloc, vosaltres en el Govern, i nosaltres en la nostra posició, poguem col·laborar tots amb un ple esperit de voluntat i de confiança en l'obra que a tots ens és comú de la reconstitució del nostre poble.

El Sr. PRESIDENT : Té la paraula el senyor Casanoves per a rectificar.

El Sr. CASANOVES : Ben poques seran les paraules que anem a dir; tan sols les precises per a recollir també les del senyor Ventosa i Calvell.

No s'ha alarmat el senyor Ventosa per la manca de convivència que pugui representar el nostre Estatut intern més que en el que fa referència a la declaració de principis del títol segon, reflexe de la Constitució, i diu que això impideix la convivència entre tots el catalans. Sense atribuir-nos una sobirania que no tenim, sense traduir-la aquí dintre de l'Estatut Intern es podia deixar per a la Constitució i en el demés es podia elaborar un Estatut que permetés aquesta convivència. ¿Nosaltres hem fet una obra excessiva de partit? No; s'equivoca el senyor Ventosa. Llegeixi bé, mediti sobre aquests principis i aquestes declaracions i veurà com hi poden conviure tots els catalans; perquè, ¿quin català, sigui de la creença que sigui o de la confessió que es vulgui, no pot conviure dintre d'una Catalunya en la qual totes les institucions elementals d'ensenyança siguin laiques? És que aquesta declaració de laïcisme representa una ofensa per una confessió o una creença determinada? Absolutament, no. ¿Quins seran els catalans que no puguin avui conviure modernament dintre d'una legislació en la qual s'admeti el divorci? Si això ja s'admet a totes les legislacions de tots els països moderns del món.

¿I en els nostres temps, pot deixar de conviure a Catalunya perquè s'arribi a la declaració que la propietat ha de respondre a un concepte de funció social o a un concepte individualista? Tampoc, per aquesta declaració poden deixar de conviure tots els catalans.

I en el que fa referència a la subordinació de poders, a la seva coordinació, es fa la reserva de discutir-ho tot en detall quan arribi l'hora de discutir l'articulat. Però tampoc l'han d'alarmar al senyor Ventosa les consideracions que puguin fer-

se respecte al poder, respecte a la funció judicial. Hi ha encara la tendència a dir «Poder Judicial» quan ja fa temps que s'ha entès que s'havia de considerar com una funció i no com a un poder.

Es deia que en definitiva els responsables de totes les manifestacions jurídiques de la Generalitat és el Govern, i per tant ha de tenir controlada fins a cert punt totes les seves funcions, legislatives, inamovibilitat, incumbència, garanties, en fi, tot el que es vulgui; però tampoc fer un poder que pugui fer que no se sàpiga qui n'ha de respondre.

Jo crec que amb aquestes paraules breus, he posat un comentari i he respost a les que suara ha pronunciat el senyor Ventosa.

El Sr. PRESIDENT: Queda algun senyor Diputat que vulgui prendre part en la discussió de la totalitat? Encara resta un torn. Restava acabada la discussió de la totalitat.

Discussió dels títols del dictamen de la Comissió sobre el Projecte d'Estatut Interior de Catalunya

Títol I

Un Sr. SECRETARI llegeix el preàmbul.

El Sr. PRESIDENT: Hi ha un vot particular. Llegeixi's el mateix.

Un Sr. SECRETARI llegeix el vot particular presentat pels senyors Diputats de la Minoria de Lliga Catalana.

El Sr. PRESIDENT: El senyor Tries de Bes té la paraula per defensar el vot particular.

El Sr. TRIES DE BES: El vot particular que ha formulat aquesta Minoria es redueix a la supressió d'uns mots significant una esmena al redactat d'aquest preàmbul per servir a l'exactitud; perquè entenem que els mots expressen un concepte que no respon certament a la realitat que anem ara a definir en aquest Estatut Interior de Catalunya.

Es diu que es recobra la seva personalitat política. Senyors Diputats: «personalitat política». Heus ací un dels conceptes que es presten a més confusió. Es pot dir que fins la data no s'ha donat una definició exacta del que significa la personalitat. Si entenem com personalitat política catalana la consciència de l'ésser col·lectiu, del voler viure com a poble, viure la nostra vida, l'ha tingut sempre Catalunya; suara eloqüentment, com sempre, el meu estimat amic senyor Casanoves, es referia ja a l'any 1736. En aquest sentit, Catalunya, com a ésser polític, he de dir que no l'hem recobrat ara.

Si la personalitat s'ha d'entendre en l'aspecte jurídic, de capacitat de drets i d'exercici d'aquests drets... Ah!, llavors, senyors Diputats, no hi ha recobrament; l'índex de facultats establertes en l'Estatut com a reflexe de la Constitució de la República espanyola, ni en extensió, ni en intensitat d'aquestes facultats, responen a un recobrament de Catalunya en la personalitat jurídica del 1714, ni de molt.

En això, tots els sectors de la Cambra estan conformes, en paraules pronunciades aquí i fora d'aquí, en quantes manifestacions polítiques s'han produït. Per tant, jo crec que reduint als termes

de la seva exacta proporció s'haurien de suprimir del preàmbul aquests mots, que en realitat no expressen el moment real que vivim, quant l'Estatut de Catalunya aprovat per les Corts Constituents, ja s'ha dit que era una fita per anar a concessions majors, i que ni les aspiracions minoritàries hi eren reflexades.

El que anem a fer quedaria expressat en el preàmbul, dient que el poble de Catalunya, en constituir-se en poder autònom acorda, per mitjà del seu Parlament, regir-se per les seves lleis fonamentals. És més just i més exacte, i en aquest sentit, hem demanat la supressió d'aquelles paraules.

El Sr. PRESIDENT: Té la paraula el senyor Rovira i Virgili.

El Sr. ROVIRA I VIRGILI: Senyors Diputats: Em plau tenir aquesta ocasió per a defensar, a propòsit del vot particular, la integritat catalana del principi del nostre Estatut. Jo crec que de tots els Estatuts projectats per Catalunya, fins i tot anant a cercar els orígens de la renaixença política, no n'hi cap com aquest on consti l'essència del nostre ideal. Jo crec que és difícilment defensable la tesi del senyor Tries, en el sentit que no hem recobrat la nostra personalitat. Jo crec que l'hem recobrada, encara que no els drets inherents a aquesta personalitat. Es diu que per Catalunya no hi ha la personalitat política, i en canvi, estem en un Parlament, hi ha un Govern, hi ha un Poder executiu i fem lleis. Que és, doncs, aquest Parlament? I aquest, junt amb aquest Govern, no representen una personalitat política?

Em sembla que en aquest punt la raó està plenament del costat nostre.

Però és el cas que en aquest preàmbul nosaltres, molt sobriament, hem volgut indicar l'element permanent del nostre poble, aquest element històric que fa que aquesta Catalunya nostra que ara es constitueix políticament, no sigui un conjunt de províncies, i no sigui una cosa inventada que ara comenci, sinó que tingui ja els seus antecedents. És per això que es parla del recobrament de la nostra personalitat política. La Comissió Jurídica havia posat ja un breu preàmbul al projecte o a l'avant-projecte que nosaltres hem canviat per unes paraules en les quals, sense èmfasi, es diu el que ara és objecte de discussió. I això enllaça d'una manera directa amb el que d'una manera breu vaig a dir.

Hi ha un enllaç directe entre la lleu modificació que hem fet en el títol d'aquest projecte i la frase que els senyors Tries i Ventosa desitjarien treure del preàmbul. En el discurs que féu pocs dies enrera el senyor Comorera hi havia un avís, que crec saludable per a tots nosaltres, encara que en el fet material no tingués, al meu entendre, prou raó.

I és que hi ha davant d'aquest projecte de llei fonamental de Catalunya una posició psicològica. I això crec que és important. Si nosaltres, en entrar a discutir aquesta Llei, no ens posem en situació psicològica d'un poble que sent la plenitud de la seva personalitat, l'Estatut del 15 de setembre se'ns desfaria a les mans. Si li donem interpretació minimalista, fóra gairebé res

pel nostre poble. Hi tenim un màxim interès en què aquesta Llei fonamental de Catalunya tingui ja d'un començament el prestigi de Llei fonamental. (*Molt bé!*) Es per això que aquell mot, aquell adjectiu d'«orgànic», podia donar lloc a un equívoc, com ja varen discutir dintre de la Comissió, i el nom fou modificat amb l'anuència del senyor Casanelles, aleshores President de la Comissió.

En Dret polític, el mot «orgànic» té dos sentits: en primer lloc, per exemple, té una part orgànica i una part dogmàtica o de principis. En aquest aspecte és evident que el nostre Estatut és, en part, una Llei orgànica. Però hi ha un altre sentit, sentit especial, i és que s'entén generalment per Llei orgànica una Llei secundària, complementària, derivada d'un projecte de Constitució, en alguns dels seus articles. Per això, nosaltres en aquest projecte diem sovint «tal qüestió, tal principi, serà descabellat per una Llei». Aquesta Llei és la Llei orgànica. Volem, doncs, significar que aquest projecte és un projecte de Llei fonamental, i fonamental, en Dret polític, vol dir igual que Constitucional i vol dir una cosa de fons, que vol dir orgànica en aquests dos aspectes. ¿Com podríem nosaltres en qüestió de paraules i en qüestió de fets mimvar el significat del nostre Estatut? En Dret polític, «Estatut» té un sentit moltes vegades inferior a Constitució; però altres vegades té un sentit igual. Precisament, el mot anglès és Estatut i no pas Constitució. Però, per damunt d'aquest fet podríem dir que tenim i donem el valor de no presentar aquesta Llei nostra fonamental per Catalunya com una Llei, no ja de segona classe, sinó de tercera. Si nosaltres comencem per restar l'element polític de la nostra personalitat, si no fem un esment del nostre ésser, que és permanent, no ja passat, perquè la part històrica no es refereix a una part morta, que és prou viva en el nostre poble, i en aquest sentit la volem mantenir; és per això que l'actuació del poble de Catalunya, havent passat un llarg temps decaiguda, torna a alçar-se i en el començament de les seves Constitucions hi consigna aquest element històric, i ho consigna en paraules i en termes molt més enèrgics, molt més, que no ho són pas en el nostre Estatut. No podem admetre la tesi que aquesta Llei nostra fonamental sigui Llei subordinada, sigui Llei inferior; no ho podem admetre perquè el cercle de les nostres facultats, més petit que el cercle de la República espanyola, té per amplitud màxima, per diàmetre, podríem dir, aquesta Llei fonamental. El nostre cercle és més petit, però és propi, i la Llei màxima d'aquest cercle d'atribucions és l'Estatut que ara discutim. Recobrar una personalitat política, vol dir que hi ha una Catalunya dins de l'estructura del que és avui la República espanyola. I aquest és un fet nou, aquest és un fet que abans d'aquest Estatut no existia. Aquella Mancomunitat creada l'any 1914 tenia l'Estatut que començava d'una manera ben humil, d'una manera podríem dir provincial, adoptant terminologies que hem rebutjat ara, i amb molta raó; els Diputats catalans de les Constituents. La Mancomunitat de

Catalunya tenia un Estatut que començava dient: «Les províncies de Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona, acollint-se al R. D. de 18 de desembre del 1913, s'uneixen indefinidament per a constituir la Mancomunitat de Catalunya.» Eren, doncs, províncies que formaven una Federació. No hi havia Catalunya com a unitat; i ara, en canvi, Catalunya existeix. Quan poc abans de morir en mans ben tristes aquella Mancomunitat, va venir a Barcelona — em sembla que era de retorn d'Itàlia —, Alfons de Borbó, i en un banquet al qual assistia el segon President de la Mancomunitat, el senyor Puig i Cadafalch, el monarca l'interpel·lava en forma massa familiar i alçava la copa del seu xampany, més o menys tèrbol, «*por las cuatro provincias de Cataluña*». Doncs ara cap Cap d'Estat podria dir això de nosaltres. Amb la República, legalment, políticament, constitucionalment, hi ha una Catalunya; tenim, doncs, una personalitat amb el seu Parlament, amb el seu Govern, amb les seves Lleis. Si això no és personalitat política, a què donarem aquest nom? Aquest encapçalament tan modest i tan breu, té per a nosaltres el valor d'afirmar que no neix Catalunya de la unió de quatre províncies. No som, com en temps de la Mancomunitat, quatre províncies que fan una Federació. Va ésser la Generalitat la que desfé de cop aquestes províncies. Té un valor realment de primer ordre la posició psicològica en la qual ens situem, com deia el company senyor Comorera. Hi ha en el cas de Catalunya algun fet profund i interior que no hem d'oblidar, que n'hem de fer esment sempre. En el cas nostre no som pas a l'hora en què unes gentes que habiten damunt un troç de terra creen o inventen una collectivitat: venim de lluny, i tot allò que és essencial de l'ànima nostra, tot allò ho recobrem avui políticament. Jo no crec pas que el present sigui una realitat sense la part viva del passat. El passat és allò que queda viu en el nostre Govern, encara que molts no ho creguin. Em fa l'efecte d'aquells astres que han desaparegut del lloc del cel on els veiem i que, no obstant, vibren i envien la seva llum als nostres ulls humans. Així és la història, que d'enllà els temps i del profund de la terra ve a influir en el governar la Catalunya d'avui. Doncs aquesta unió, aquest enllaç entre el passat i el present de Catalunya de cara al nostre esdevenidor, és això el que volem al·ludir i volem remarcar en aquest part del preàmbul. Jo crec que si ara treïssim aquests breus mots del preàmbul que hem escrit, arribaríem a una frase completament administrativa i alcubillesca que no ens agradaria gens. Mireu, per exemple, l'Estatut de l'any 1919, que comença d'una manera tan freda i tan buida que gairebé podríem dir que, com a catalans, ens cau l'ànima als peus: «Mentre no es modifiqui aquest Estatut, el regíme i Govern de Catalunya es subjectarà a les següents disposicions.»

Doncs voldríem en aquesta hora densa i gràvida per a Catalunya donar, encara que sigui d'una manera lleu, d'una manera discreta, aquesta afirmació de què som un poble que no comença ara, i que ni la monarquia abans, ni la República

ara, l'han inventat, amb la diferència que la monarquia no va fer justícia a Catalunya, i en canvi, la República li ha feta. Quan es discutia ja fa uns anys l'altre Estatut, Francesc Cambó deia davant del moment polític «o ara o mai». Els dos termes de la seva alternativa tots dos han estat desmentits. «Ara», aleshores no va venir l'autonomia; però «mai», mai en política és un mot que no s'ha de pronunciar. Mai, dins la monarquia, quan la monarquia a les acaballes, en aquell Ministeri d'extramunció que presidia el senyor Aznar, va posar en el seu programa alguna cosa per a Catalunya, no va tenir temps de realitzar-ho. Al cap de dos-cents anys de monarquia borbònica no va venir per a Catalunya el restabliment de la seva personalitat, però ja al final, llavors sí que ens la volia donar l'autonomia. És el conte de la vella, que volia filar el diumenge; el diumenge, la vella filaria, però no n'és dia. La monarquia ja havia acabat.

(*Mostres d'aprovació en els bancs de la Majoria.*) No va ésser exacte ni l'«ara» ni el «mai» i aquest error del senyor Cambó ha d'ésser per ell mateix un motiu d'alegria. Tots estem contents que hi hagi hagut a Espanya una República, un règim de llibertat que reconegui a Catalunya una part important dels seus drets. ¿És que per ventura aquell projecte de l'any 1919 era més audaç, era més autonomista i hi havia en ell més drets i més llibertats que en l'Estatut del 15 de setembre?

El Sr. TRIÉS DE BES : Ho ha dit la V. S.

El Sr. ROVIRA I VIRGILI : No contenia més drets per a Catalunya aquell Estatut, i no obstant, el senyor Puig i Cadafalc, en el seu discurs davant l'Assemblea de la Mancomunitat, presidida pel nostre il·lustre company senyor Romà Sol, declarava que en aquell Estatut inferior a l'aprovat ara per les Constituents, hi havia la fórmula política de la personalitat de Catalunya. Doncs, si era aleshores aquell Estatut un recobriment de la personalitat política de Catalunya, com és que no ho és l'Estatut del 15 de setembre? És que potser sap greu a algú que allò que la monarquia no va reconèixer a Catalunya ho reconegui ara la República? Jo no atribueixo a ningú sentiments que no tingui; joestic ben segur, contra el que molts diuen, que en els bancs d'aquí davant no hi ha cap monàrquic de la monarquia borbònica, que no ho són ni ho han estat mai en el seu cor; però en política, hi ha una cosa que potser és tan dolenta o pitjor, que és fer de monàrquic, i les VV. SS. no poden negar que n'han fet. (*Aprovacions en la Majoria.*) No voldria en aquesta hora fer com si diguéssim bifurcar el nostre pensament polític. Jo crec que el voler suprimir aquests mots que tenen per nosaltres allò que en diem una valor d'afecció, una valor espiritual, ha estat una equivocació dels companys de Cambra que han signat el vot particular. Jo crec que hem de deixar aquests mots perquè tenen un valor real, perquè representen una veritat, i més encara perquè representen per a nosaltres l'ampla esperança de l'esdevenidor. Per a mi la història no és més que una lliçó del present i un estímul pels dies que vindran. Per això, quan es recorda en començar el nostre Estatut, que el nostre poble

és ja un poble que ha tingut una llibertat i que ara la recobra, no fem sinó afirmar l'element permanent d'aquest ideal nostre. És molt possible que el senyor Tries i el senyor Ventosa no donin tant d'abast a la supressió d'aquests mots; és possible que no donin aquest abast, però saben l'abast que donem nosaltres al fet que aquests mots hi siguin. Per això en nom de la Comissió declaro que no podem suprimir-lo, que els mantenim, i que en mantenir-los, fem ben clarament l'afirmació d'aquesta personalitat catalana el nom veritable de la qual ens ha ensenyat Prat de la Riba, i encara que nosaltres no siguem partidaris d'anar amb el nom detonant, fent-ne ostentació, també us dic que ens cremaria els llavis si pronunciéssim un altre nom que és un pseudònim i que representa en certa manera la degradació del sentiment català. (*Aplaudiments en la Majoria.*)

El Sr. PRESIDENT : Té la paraula el senyor Tries de Bes, per rectificar.

El Sr. TRIÉS DE BES : Senyors Diputats, comprendre que jo estigui un xic astorat de què aquest vot particular que té solament per abast l'afirmar el tecnicisme i la terminologia hagi donat a aquest discurs, per altra part meravellós, del nostre estimat company senyor Rovira i Virgili, amic meu volgut i admirat. Però, és el cas que precisament, senyors Diputats, llegint pàgines del senyor Rovira i Virgili és quan ens referma i a mi particularment el demanar aquesta rectificació purament terminològica.

El Sr. ANDREU : Així no és iniciativa pròpia!

El Sr. TRIÉS DE BES : Iniciativa que es referma amb escrits del senyor Rovira i Virgili. És que el senyor Rovira i Virgili, com vulgarment es diu, ha volgut matar mosques a canonades. Anem doncs a centrar un xic la qüestió. Res té que veure el catalanisme, amb l'esmena de redactat que proposo. No, senyor Rovira i Virgili. El seu catalanisme del qual ningú pot dubtar i nosaltres som els primers en qualificar d'excels — no en va el senyor Rovira i Virgili ha honorat les pàgines del nostre diari durant molt de temps —, el seu catalanisme dic el porta sovint a fer del pensament acció del desig actes i realitats. I això que està bé sempre que ho està el redactar un text de llei. Però, és que la nostra fórmula salva encara més al catalanisme; perquè nosaltres entenem i jo m'he permès emprar les paraules eloqüentíssimes del volgut i estimat company, senyor Casanoves, de què Catalunya com a personalitat ha existit sempre, no ha recobrat ni ha de recobrar res com a ésser col·lectiu amb voluntat de viure la seva pròpia vida. Ara tècnicament, en dret polític, en dret civil i en dret, en general, senyor Rovira i Virgili, vol dir aptitud i capacitat de drets. És evident que Catalunya amb l'Estatut no té avui ni aptitud ni capacitat plena per a l'exercici de la pròpia sobirania, ádhuc en un sentit purament autòmic. No hi ha recobriment, sinó reconeixement parcial de la personalitat nostra. I deia el senyor Rovira que aquest Estatut no tenia comparança amb les altres formes d'autonomia desitjades i demanades per nosaltres, que en el millor, el més dens: jo únicament li oposaré dues

ratlles en un dels seus magnífics escrits darrerament publicats: «La Constitució Interior de Catalunya en el seu capítol 3.º diu textualment el següent: «retallat i tot aquest Estatut té un valor positiu, és inferior als programes autonomistes i federalistes, és també inferior en contingut de facultats al projecte de l'any 1919». I és per això perquè aquest Estatut no dona facultats plenes extenses i intenses a Catalunya que faríem certament una traïció al nostre catalanisme d'ara i de sempre com aspiració no aconseguida plenament en dir que recobrem una personalitat, perquè aquest mot no representa ni la nostra voluntat ni el nostre desig.

Es per catalanisme que demanem aquestes rectificacions, per aquest catalanisme, senyor Rovira i Virgili, i senyors Diputats, no sigui solament un rètol; cal mirar el contingut, i aquest contingut, que expressa l'Estatut d'ara no expressa el grau de llibertat que desitgem nosaltres. Perquè el mateix senyor Rovira i Virgili escriu en el llibre que he esmentat abans: «Hem de dir ben clar i ben alt que l'Estatut aprovat no conté totes les nostres reivindicacions mínimes...» Mínimes; i si no conté les reivindicacions mínimes, com podem nosaltres expressar en una llei que ens fem aquí, i que ha de sortir de fora d'aquí, uns mots desproporcionats?

Deia ell que havíem de sostenir aquest moment psicològic. De què? D'aspiracions? En això no hi ha d'haver diferències entre nosaltres. Però és que ara fem una llei, i cal donar als mots i al concepte que aquests mots poden expressar aleshores el seu sentit exacte; del contrari, senyor Rovira i Virgili, de la psicologia ens en anem a la patologia, i Déu ens guardi de fer-ho en aquests moments. En el terreny del Dret, personalitat existeix dintre del concepte del Dret, i del Dret polític, des del moment en què hi ha existència, talment com l'home en el Dret civil, en el moment que neix ja és persona, perquè és capaç de drets, i en aquest sentit Catalunya, ara i sempre, ha tingut la personalitat, perquè ha existit col·lectivament, com a poble, sempre. Si emprem el sentit tècnic de capacitat jurídica, aleshores ha d'ésser plena capacitat, si volem emprar recobrament; i per tant, si no hi ha la personalitat complerta i capacitat plena, aquell recobrament no existeix. Les crítiques que ens faran a nosaltres, senyors Diputats, han d'ésser justes i les hem de voler justes, i per a aconseguir-ho no formulem un sentiment ni un desig ni una aspiració; establim una realitat, perquè per a fer feina positiva ens hem d'inspirar en aquest concepte. (*Aplaudiments en la minoria de Lliga Catalana.*)

El Sr. **PRÉSIDENT**: El senyor Rovira i Virgili té la paraula.

El Sr. **ROVIRA I VIRGILI**: Molt breument contestaré al senyor Tries de Bes. No crec que hi hagi cap raó ni cap fonament per a negar avui personalitat política a Catalunya. Hi ha el mateix error en això que quan es parla de sobirania d'aquesta personalitat política i no es tracta de plena personalitat...

El Sr. **TRIES DE BES**: Jo he dit que ha existit sempre i que no ha mort mai.

El Sr. **ROVIRA I VIRGILI**: En dir això, senyor Tries, cal distingir el sentit que té en aquest paràgraf la paraula personalitat jurídica. Aquí volem dir la consagració estatal de la personalitat política.

Es evident que Catalunya sempre ha tingut personalitat biològica, però ara ve el moment en què es fa legal i es quan ve la consagració de la personalitat política. Es en aquest sentit que ho diu el preàmbul, perquè si neguem personalitat política d'aptitud, de capacitat a Catalunya avui, aleshores desmentim en absolut tot el sistema federalista. Totes les limitacions i moltes més que té Catalunya segons l'Estatut, les han tingut sempre molts Estats federalistes i, no obstant, els Estats particulars o països d'aquestes federacions tenen personalitat política oficial reconeguda, que és, el que vol dir aquest preàmbul.

En això, si entréssim massa directament a discutir el que vol dir personalitat política, hauríem de dir que en política hi ha personalitat quan hi ha subjecte de dret, sobretot quan hi ha voluntat, i en aquest punt no voldria envair el terreny podríem dir-ne metafísic, perquè no és propi de la discussió actual. Tenim per ben cert que ningú pot negar que pel fet de l'Estatut del 15 de setembre i per la seva realització, Catalunya té una personalitat que no tenia, que havia perdut i que ara recobra una personalitat oficial, estatal, que abans no existia. I és això el que nosaltres volem dir. ¿Es que no té prou importància el fet de l'Estatut, de l'autonomia, perquè nosaltres declarem que no obtenim una personalitat, sinó que la recobrem? Tan important és aquest fet que ha motivat, no ja el canvi exterior de denominació de l'antiga Lliga Regionalista, pel de Lliga Catalana, sinó que aquell famós primer article de la Lliga antiga ha desaparegut. En aquell article es deia que l'entitat tenia per objecte aconseguir l'autonomia de Catalunya. Considerant que ja està obtinguda — almenys en una part determinada —, s'ha suprimit aquest article primer. Això vol dir, doncs, que hi ha una base de personalitat política per a Catalunya.

En aquest sentit, ben clar, ben estricte, nosaltres defensem aquesta afirmació. Ja sabem que hi ha limitacions en el nostre Estatut. Ningú més que nosaltres les reconeix i les sap, però també volem significar que al costat d'aquestes limitacions hi ha una afirmació clara, evident, de la personalitat política de Catalunya, reconeguda oficialment, estatalment, cosa que abans d'ara no s'havia realitzat.

No és que en defensar amb cert calor aquesta frase jo vulgui en certa manera respondre com amb un atac a les tesis dels senyors Tries i Ventosa; més aviat faig obra de defensa d'aquesta frase. Sense una impugnació, també l'hauria defensada, perquè hi posem aquest valor espiritual que les VV. SS., a les quals he de reconèixer un grau de catalanisme, han de comprendre perfectament.

Si al costat d'aquella frase que ells volen suprimir ens en donessin una altra més trobada, més exacta, podríem veure si era preferible adoptar la seva. Però d'una manera pura i llisa, demanen la seva supressió, i és en aquest punt que jo recordo que en els preàmbuls anteriors a l'any 1919 no hi havia aquest element espiritual, aquesta posició psicològica que recordava molt bé el senyor Comorera. En arribar a aquest punt, jo he de dir que d'aquestes observacions em felicito i estic content que vingui del costat dels socialistes una exigència de més catalanitat. A mi mai em sap greu que hi hagi a Catalunya algú que cregui que som poc catalanistes; el que em faria mal és que hi hagués algú que cregués que ho som massa.

Em sembla, doncs, senyor Tries de Bes, que queda ben clar el sentit que volem donar nosaltres a aquesta frase. Volem dir que dintre de l'Estat espanyol, dintre de la República espanyola, dintre de l'estructura oficial hi ha reconeguda una personalitat de Catalunya, que no és d'ara, que no comença, sinó que la recobra, i amb això tot projectant la nostra vista cap al passat, ens preparem per al nostre esdevenidor. Estic segur que a despit d'aquests debats d'ara, i a despit d'aquestes discussions sostindrem el punt comú d'aquesta afirmació, d'aquesta reconstrucció de Catalunya. Jo ja sé que els debats polítics no són sempre una pila de roses; ja sé que molt sovint són els debats aspres; però almenys ha d'haver-hi sempre en el fons de tot aquesta comunitat, que fa que Catalunya sigui per damunt de tot un poble amb consciència de la seva continuïtat i de la seva unitat, i és això el que fa un poble, una pàtria, segons la definició precisa d'aquell gran patriota, d'aquell gran humanista que es deia Jean Jaurès. Per això jo deia que per damunt d'aquest episodi passatger, a propòsit d'una interpretació diversa dels vots del preàmbul, jo vull creure que quan es tracti de l'afirmació catalana, de l'afirmació del nostre poble, tots podrem coincidir; però, almenys, que en la Llei fonamental de Catalunya hi hagi aquesta breu afirmació concreta i modesta del nostre dret.

Per ventura, senyor Tries, nosaltres volem enganyar ningú, ni dintre, ni de fora? Posem per ventura, que Catalunya torni a ésser lliure, en el sentit ampli d'aquesta paraula? Posem, que té sobirania? No podem dir res d'això en ampli sentit. No podem deixar d'afirmar el recobrament de la nostra personalitat política, i això per a mi és un fet cert que no podem denegar. Tenim l'alegria, l'esperança, ho hem de fer constar, en la nostra Llei fonamental. Sense això em semblaria que aquest fonament fóra poc ferm, que no podria aguantar el pes de la construcció que en el curs dels anys nem d'anar aixecant per l'honor del nostre poble i en bé de la comunitat dels pobles del món.

El Sr. PRESIDENT: El senyor Tries de Bes té la paraula.

El Sr. TRIES: Senyors Diputats: Coincideixo en absolut amb el concepte del senyor Rovira i Virgili. (*Rumors.*) El nostre vot és sols una petita rectificació de tecnicisme i gairebé em dol molt haver-la fet. Hem de tenir en compte, senyors Diputats, que estem redactant una Llei i per tant hem d'emprar el tecnicisme propi de la llei, tot el demés és sobrer. Jo brindo un ram d'olivera al senyor Rovira i Virgili, i els membres de la Comissió em faran el favor de trametre-li, així no hi haurà ni vencedors ni vençuts.

El Sr. CASANOVES: A tot arreu n'hi ha d'haver, senyor Tries!

El Sr. TRIES: Jo proposo la supressió del terme recobrar, que tècnicament no es pot admetre. Diguem, «afirmant la seva personalitat política i el constituir-se en poder autònom», o conceptes semblants. I aleshores donarem satisfacció a les paraules plenes de patriotisme del senyor Rovira i Virgili i viurem aquest moment psicològic sense incórrer en un defecte de tècnica... (*L'orador és interromput i acaba aquí el seu discurs.*)

El Sr. PRESIDENT: El senyor Rovira i Virgili té la paraula.

El Sr. ROVIRA I VIRGILI: Només per mantenir el text de l'article o del preàmbul, no pas com a tossuderia, sinó perquè creiem que la paraula recobrar representa l'afirmació d'un passat que encara és viu, aquell «passat ja mai passat» del poeta, i per això nosaltres ho posem en aquest preàmbul, perquè creiem que és propi i ho hem de mantenir.

Lectura d'un projecte de Llei

El Sr. PRESIDENT: El senyor Conseller de Justícia i Dret té la paraula per a llegir un projecte de llei.

El Sr. CONSELLER de Justícia i Dret: «D'acord amb el Consell del Govern de la Generalitat de Catalunya, autoritzo el Conseller de Justícia i Dret per a sotmetre a la deliberació i resolució del Parlament un projecte de llei per a concedir una pensió vitalícia anual a Sebastià Sunyer i Gavaldà que fou sotmès a barbres turments en el Castell de Montjuïc.

Barcelona, 28 de febrer del 1933. — El President de la Generalitat, Francesc Macià.»

«Al Parlament. — Projecte de Llei. — El Govern de la Generalitat proposa al Parlament de Catalunya una reparació moral i material a Sebastià Sunyer i Gavaldà. Amb motiu del procés de Montjuïc intruït els anys 1896 i 1897 fou sotmès aquest home als més barbres turments. D'això en resten proves tan verídiques com la informació judicial feta poc temps després pel Comandant militar senyor Gotarodona.

L'agravi fet a la persona de Sebastià Sunyer als sentiments de justícia va produir una protesta que ha restat clavada en el cor del poble.

El Govern proposa al Parlament de Catalunya que, per via de reparació moral i material, es concedeixi una pensió de 3,000 pessetes anuals a Sebastià Sunyer i Gavaldà per tot el temps que li resta de vida. De tots els aturmentats amb motiu d'aquell procés de Montjuïc és l'únic supervivent que ho ha de menester; però és evident que en la part moral aquesta reparació comprèn a tots els que foren víctimes de tan barbres procediments.

Vist això, el Conseller que subscriu té l'honor de sotmetre a la deliberació del Parlament el següent

PROJECTE DE LLEI

Article 1.º Que es concedeixi una pensió anual vitalícia de 3,000 pessetes a favor de Sebastià Sunyer Gavaldà.

Article 2.º Que la despesa que representa l'acord anterior sigui pagada amb càrrec a la partida 1270 del Pressupost d'enguany.

Article 3.º La present Llei s'entendrà promulgada i en vigor a partir de la data de la seva publicació en el *Butlletí Oficial de la Generalitat de Catalunya*.

Barcelona, 28 de febrer del 1933. — El Conseller de Justícia i Dret, Pere Coromines.»

El Sr. PRESIDENT: El senyor Conseller de Justícia i Dret té la paraula.

El Sr. CONSELLER de Justícia i Dret: De-

mano la paraula per fer una petita aclaració. Està disposat en el Reglament de la Cambra, que no es presentaran ni discutiran iniciatives en el Parlament mentre aquest discuteixi la Constitució. Aquesta no és una proposta que es faci perquè sigui discutida ara, sinó perquè passi a la Comissió corresponent, i, per tant, sols es sotmet una iniciativa.

El Sr. PRESIDENT : Passarà a la Comissió Permanent corresponent.

El títol I del dictamen de la Comissió sobre el Projecte d'Estatut Interior de Catalunya

Continua la discussió del títol I. Són aprovats els articles 1.er, 2.^{on}, 3.er i 4.^{on} del títol I.

El Sr. PRESIDENT : Hi ha un vot particular a l'article 5.^{on}, de la Minoria d'Unió Socialista de Catalunya, que el senyor Secretari tindrà la bondat de llegir.

Un Sr. SECRETARI el llegeix.

El Sr. PRESIDENT : Té la paraula el senyor Comorera per a defensar aquest vot particular.

El Sr. COMORERA : Senyors Diputats : Molt poques paraules per defensar el nostre vot particular. Nosaltres no acceptem que es disposi d'una manera excepcional el cas de la retroactivitat, doncs en general considerem que la retroactivitat no és altra cosa quan es limita o s'impideix, no es fa altra cosa que cercar-se més que res la defensa d'interessos. Més que salvar drets individuals, més que salvaguardar drets espirituals, en el fons el que es tracte és el fer difícils tota cosa que afecti a interessos particulars privats materials, i és per això que nosaltres considerem que amb aquest redactat que ha aprovat la majoria de la Comissió no es proposa altra cosa que continuar la tradició : és a dir, defensar interessos materials. I per això proposem que el redactat de l'article es canviï tal com proposem en el vot particular. Entenem nosaltres en general, que si per fer una llei de caràcter bàsic la majoria absoluta de Diputats són suficients, ho és també suficient quan es tracti de lleis que per circumstàncies determinades puguin afectar a interessos en una forma de retroactivitat. En fi, proposem que quan es tracti de retroactivitat de llei, precisi la quantitat de vots exactament de la majoria de Diputats que es precisa per la promulgació d'altres lleis normals o bàsiques.

El Sr. TAULER : Demano per parlar.

El Sr. PRESIDENT : Té la paraula el senyor Tauler, de la Comissió.

El Sr. TAULER : Senyors Diputats : La majoria de la Comissió manté el redactat d'aquest projecte tal com ve en l'article 5.^{on}. En rigor, les úniques diferències que té el vot particular defensat per l'amic i company Comorera en nom de la Minoria d'Unió Socialista de Catalunya i el projecte de la majoria de la Comissió, estriva tan sols en què els Diputats de la Unió Socialista de Catalunya demanen que per trencar el principi de la llei de retroactivitat, n'hi hagi prou amb la majoria absoluta, mentre nosaltres demanem que precisi la majoria de les dues terceres parts dels Diputats possessionats de llurs càrrecs.

Nosaltres estem conformes, igual que els representants de la Unió Socialista de Catalunya, en què les Lleis no han de tenir efecte retroactiu; però en casos excepcionals, o, per exemple, en casos en què una Llei representi una injustícia notòria, nosaltres considerem que s'ha de donar efecte retroactiu a una Llei que tracti d'endolcir certs defectes. Però com a cas excepcional s'ha de comptar també amb una garantia excepcional, i aquesta garantia excepcional la fixem en les dues terceres parts del nombre de Diputats.

El Sr. PRESIDENT : Té la paraula el senyor Comorera.

El Sr. COMORERA : Nosaltres mantenim el vot particular i demanem que es posi a votació.

(*Es procedeix a la votació, i és rebutjat el vot particular amb els vots en contra dels senyors Diputats de la Minoria d'Unió Socialista de Catalunya.*)

El Sr. PRESIDENT : Es rebutjat el vot particular. S'aprova l'art. 5.^{on} Restat aprovat.

(*S'aprova sense discussió l'art. 6.^{on} del dictamen.*)

El Sr. PRESIDENT : La Minoria d'Unió Socialista de Catalunya ha presentat un article addicional a aquest article, que el senyor Secretari llegirà.

Un Sr. SECRETARI el llegeix.

El Sr. PRESIDENT : Té la paraula el senyor Comorera, per defensar aquest vot particular.

El Sr. COMORERA : Senyors Diputats : Segurament la majoria de la Comissió, per no dir la Comissió en la seva totalitat, no ha inclòs aquest article en el projecte d'Estatut Interior, més per ommissió que no pas per no coincidir amb el nostre punt de vista. El projecte de la majoria accepta el principi del referèndum en un sol cas : en el que fa referència a la dissolució del Parlament, acceptant la iniciativa popular per la dissolució del Parlament. I en canvi, aquest principi de l'iniciativa legislativa del poble no s'ha incorporat en el projecte quan en l'actualitat ens trobem en què en totes les constitucions fetes després de la guerra i fins en algunes de l'avantguerra es reconeix el dret del poble, se li reconeix al poble el dret d'iniciativa legislativa, tant per oposar-se a una Llei feta pel Parlament, com per proposar una nova Llei al Parlament. Així les coses, no creiem que sigui necessari dir moltes paraules per defensar la justícia de l'esperit democràtic d'aquest article, que entenem que ha d'incorporar-se al projecte de la Comissió, amb la creença que la Comissió no tindrà cap inconvenient en acceptar-lo.

El Sr. PRESIDENT : Té la paraula el senyor President de la Comissió.

El Sr. CASANOVES : Jo m'atreviria a demanar que aquest vot particular passés a estudi de la Comissió, i mentrestant continués la discussió d'altres articles.

Un Sr. DIPUTAT de la Lliga Catalana : No, no; perquè en aquest cas la Comissió està absent.

Diversos Srs. DIPUTATS : Que se suspengui la sessió.

El Sr. CASANOVES : El Parlament pot continuar discutint aquest títol, i quan s'hagin aprovat tots els articles del mateix, es reunirà

la Comissió abans d'entrar a la discussió del títol II.

El Sr. PRESIDENT : Així, s'acorda que aquest projecte d'article passi a estudi de la Comissió?

Diverses VEUS : Sí, Sí.

El Sr. COMORERA : Això vol dir que s'ha acceptat?

El Sr. CASANOVES : Això ja és prejutjar.

El Sr. PRESIDENT : S'acorda que aquest vot particular passi a estudi de la Comissió. El senyor Secretari llegirà l'art. 7.^e

Un Sr. SECRETARI llegeix l'art. 7.^e

El Sr. PRESIDENT : Hi ha un vot particular, presentat per la Lliga Catalana. El senyor Secretari tindrà la bondat de llegir-lo.

Un Sr. SECRETARI el llegeix.

El Sr. PRESIDENT : Té la paraula el senyor Tries de Bes, per defensar aquest vot particular.

El Sr. TRIES DE BES : Senyors Diputats: Nosaltres presentem aquest vot particular, per puntualitzar la situació jurídica o política de la dona casada als efectes d'aquest Estatut. La condició política dels catalans, segons l'Estatut, que ara hem convingut en denominar «Estatut Exterior de Catalunya», s'adquireix pel veïnatge administratiu, sense intervenir per res la voluntat, tan sols en el sentit que es pot avançar un temps de divuit mesos. Jo no he d'entrar a discutir, perquè no és aquest lloc ni moment oportú per fer-ho, sobre l'encert o justícia d'aquesta norma jurídica, que fa engollir una colla de ciutadans com a catalans, que espiritualment no ho són i moltes vegades no mereixerien ésser-ho. Però en fi, ens hem d'atendre als fets, i per als efectes d'aquest Estatut, el veïnatge administratiu s'adquireix als dos anys de residència a Catalunya; després d'aquest temps, automàticament ja resten catalans, sentin o no sentin Catalunya. I d'acord també amb aquestes normes legislatives avui vigents, als sis mesos de residència a Catalunya, pot avançar-se aquest termini divuit mesos, doncs, per voluntat expressament manifestada al cap de sis mesos poden ésser catalans des dels punts de vista polític i administratiu. És a dir, que el vincle de dret, l'element personal habitant de Catalunya es lliga a l'Estatut i a tot el que representa l'Estatut. No és un indigenat com en els pobles federals, ni àdhuc en els que tenen una autonomia d'ordre polític, sinó que aquí queda abandonat al precepte purament administratiu i al concepte de fet perquè la voluntat, com us deia abans, tan sols intervé per a avançar divuit mesos allò que fatalment determina la Llei : la condició política de català.

Fou objecte de discussió molt detinguda a les Corts Constituents, això que realment sembla quelcom extraordinari, que l'ésser adscrit a la vida política de Catalunya, a la vida pública de Catalunya, amb tots els drets polítics de català fos, per virtut d'un automatisme de la Llei, sense tenir en compte el factor voluntat. Però, com us deia, aquest és un fet que no podem discutir en aquests moments.

Fent aplicació d'això a la dona casada, esdevé el següent : La dona no catalana quan es casa

amb un català, segons la lletra del veïnatge administratiu, i d'acord amb l'article de l'Estatut municipal actualment vigent, si no establiment res, ella no serà catalana. Si ella, als sis mesos de residir aquí, o sigui als sis mesos de casar-se, no demana l'ésser catalana, tampoc ho serà. Al cap de dos anys, automàticament per la Llei, es convertirà en catalana. Igualment a aquella dona no catalana casada amb un no català, que adquireixi aquesta condició de català, si no fa conjuntament la manifestació, no serà catalana, però després dels divuit mesos d'esdevingut això, automàticament serà catalana.

I el mateix inversament és pot dir pel que fa referència a la dona catalana que es casa amb un no català. És a dir, que la condició de català és un vincle de fet, però no de dret, en quan imposa la Llei automàticament per la residència, i no intervé absolutament per a res la voluntat, sinó tan sols uns efectes administratius en avançar el terme dels divuit mesos.

Ara bé, nosaltres entenem que la condició de la dona casada exigeix una norma de dret que pugui fixar la seva situació política com a tal catalana pel mer fet de casar-se amb un català. No ens interessa tant l'aspecte de la dona catalana que es casa amb un no català com l'altre que consisteix en l'exercici de la situació jurídica. És que ho fem perquè sí, això? No, senyors Diputats. El matrimoni vulgui's o no, determina una variació jurídica en els contraients, els esposos. La llei civil marca per aquest mer fet, un lligam de drets i de deures que els posa en situació jurídica distinta a la que tenien abans de contraure matrimoni. I aquests fets i aquestes conseqüències reflecteixen en l'ordre administratiu i concretament al domicili, que és el vincle que serveix per a determinar la condició de català segons l'Estatut.

Perquè, pel matrimoni, és un fet indiscutible que la dona adquireix el domicili del marit, per una raó: per la convivència que s'estableix com un deure pel fet del matrimoni, deure que existeix en el Codi civil que regeix avui a Catalunya, si no m'és infidel la memòria, en el seu article 56, i que ha refermat el règim vigent de la llei de divorci en el seu article 3.º, establint com deure la convivència matrimonial, en els casos 3.º i 18.

Es a dir, que el matrimoni determina un domicili imposat a la dona, contra el qual ella no pot fer res, que provoca efectes en l'ordre civil, en l'administratiu, en el fiscal i fins en el judicial, efectes d'una situació de drets i deures imposats contra la seva voluntat, que encara que ella no els senti els haurà de complir.

Jo pregunto: si la vigència del que ha exposat, un vincle de fet pel domicili provoca efectes jurídics en tots els ordres, ¿per què no ha de provocar-los en l'ordre polític, com són la participació de la dona en la vida pública, en qüestions electorals i fins intervenint en el comandament de casa nostra? Se l'obliga a pagar cèdula pel fet del domicili, en casar-se, i en canvi li prohibim el vot o que pugui exercir drets públics pel fet del matrimoni. Aquest contrasentit l'hem d'esmenar amb el vot particular que presentem nosaltres.

El Sr. PRESIDENT : Té la paraula el senyor Andreu, de la Comissió.

El Sr. ANDREU : Breus paraules, perquè crec

que se'n necessiten molt poques per fixar la posició de la majoria i per exposar els motius pels quals no podem acceptar el vot particular del senyor Tries de Bes. Jo he de contestar només una part del seu breu discurs, sobretot a aquella que fa referència a l'obligació de què pel veïnatge s'adquireixi la condició de català.

He de remarcar un contrasentit, i és que, mentre el senyor Tries de Bes es queixava de què pels efectes administratius als dos anys els que tinguessin residència a Catalunya adquirien la condició de catalans, ell volia imposar amb el seu vot particular una obligació a la dona: la de seguir la condició política del seu marit. Ha parlat dels llaços i de les relacions jurídiques que es contrauen en el moment d'efectuar-se el matrimoni, però és que la V. S. mira això des del punt de vista d'un partit conservador, no del nostre, que tenim en compte la Llei del divorci, les noves orientacions i sobretot la Constitució espanyola i que en l'Estatut s'estableix una igualtat de drets per la dona i per l'home; i nosaltres volem que això sigui efectiu. És a dir, que no volem mermar aquells drets ni disfressar-los i creiem que quan parlem de ciutadans en l'Estatut, en tots els seus articles volem dir que no establím cap diferència entre l'home i la dona i per tant que no tenim perquè obligar a la dona a seguir la condició política del seu marit. Nosaltres que volem molt la condició política de catalans, no volem que aquesta sigui odiosa i ens ho semblaria tot precepte que pogués mermar condicions polítiques.

El Sr. TRIES DE BES: Divuit mesos, només.

El Sr. ANDREU: Jo diria a la V. S. que a mi em sembla odiós aquest precepte que fes adquirir condició de català a un home castellà, que no la sentís de cap manera.

El Sr. TRIES DE BES: Això el senyor Lluhí, que ho va defensar!

El Sr. ANDREU: Aquest és un criteri particular meu i fins voldria que aquest article no s'acceptés amb totes les seves conseqüències; és a dir, que la dona pogués mantenir-se en la seva condició política d'abans de casar-se treient el precepte que no faci efectiva aquesta llibertat. Jo, el que potser acceptaria o bé demanaria als meus companys de Comissió que acceptessin, seria una esmena redactada en altre sentit, que digués, per exemple, que la dona casada, si ella ho vol pot seguir immediatament, pot tenir immediatament la condició política del seu marit. Aquesta esmena jo demanaria als meus companys que l'acceptessin, perquè també hi pot haver una dona que el mateix dia de casar-se estigui identificada amb el seu marit i vulgui adquirir la personalitat catalana i jo...

El Sr. VENTOSA: Això després ho complica.

El Sr. ANDREU: ...i jo voldria que això pogués ésser, però que pogués ésser voluntàriament per la dona, però que no s'hagi d'exigir com una obligació, perquè nosaltres entenem que tot precepte que per part de l'home es pugui exigir, a la dona, com una obligació, és vexar la dignitat de la dona que l'estimem exactament igual que la dignitat de l'home. Les VV. SS. presenten

aquest vot particular perquè respon al seu criteri. Vostè somreia quan jo ho deia, i vostè no recorda que representa un partit de dreta que mentre han governat han mantingut la dona dintre del matrimoni en una situació «capitis diminutio», en una situació vexatòria. Vostès han tingut ministres en el Govern de Madrid, de la Monarquia, i vostès han governat...

El Sr. VALLÈS I PUJALS: És molt anterior.

El Sr. ANDREU: ...hi ha estat necessari que es proclamés la República, que vingués un Govern d'esquerra, perquè la dona tingués les mateixes condicions que l'home i se li reconeguessin tots els drets i tota la dignitat com un ciutadà qualsevol. Per aquestes raons, en nom de la Comissió he d'insistir prop del senyor Tries de Bes en què no podem accedir.

El Sr. CASANOVES: La dona és l'esca del pecat. (Rialles.)

El Sr. TRIES DE BES: Demano per parlar.

El Sr. PRESIDENT: Té la paraula el senyor Tries.

El Sr. TRIES DE BES: Tinc la desgràcia, senyors Diputats, de provocar, per part dels meus estimats i volguts contradictors, arguments desproporcionats als que jo he emprat, perquè ací ens hem limitat exclusivament a assenyalar una situació realment grotesca quan es parla de llibertat i d'igualtat de condicions de la dona, perquè el que el senyor Andreu sostenia en aquests termes transcendents són divuit mesos de llibertat de la dona.

El Sr. ANDREU: Però jo deia que lamentava no poder ésser més.

El Sr. TRIES DE BES: Bé; però hem de parlar sobre fets. Jo no admeto, per part del meu estimat company, el que digui una contradicció meva el que jo he volgut presentar com un argument absolut en perjudici del seu, perquè jo he dit que si es proposen determinats drets per efecte del domicili, que menys que atorgar-li uns drets que voluntàriament ella pot usar.

El Sr. ANDREU: Però tal com està redactat no és així.

El Sr. TRIES DE BES: Miri, senyor Andreu, jo pertanyo a un Partit, però em permetrà ara que jo personalitzi. Aquesta qüestió de la dona casada respecte a la nacionalitat i els drets, jo la he estudiat molt, senyor Andreu.

El Sr. ANDREU: Més que jo.

El Sr. TRIES DE BES: Jo, immerescudament, pertanyo a un organisme internacional, i sóc precisament de la ponència sobre aquesta qüestió...

El Sr. Andreu: Sóc un modest deixeble de la V. S....

El Sr. TRIES DE BES: ...i jo li puc dir al senyor Andreu que totes les legislacions del món — són disset els Estats que han establert això —, per a donar el sentit de realitat, establint aquest principi d'igualtat entre la dona i l'home per tal que una sola Llei reguli els drets que són els dos, estableixen el que s'en diu «una precaució»: Que si la dona no opta per una Llei, aleshores se li imposa una altra Llei. I aquesta Llei és la del marit. No s'anirà pas a imposar la Llei del seu pare o del seu cunyat; és natural

que sigui la Llei del seu marit. Per exemple, la Llei francesa diu que l'estrangera casada amb francès, és francesa si ella ho demana; si no se li imposa la Llei del seu marit, i la dona francesa casada amb estranger, és francesa si ella no demana el contrari, però se li imposa la llei del marit, si aquesta Llei això estableix i legalment s'estableix a França. A Bèlgica hi ha un principi d'opció, als sis mesos : als sis mesos se li imposa la llei del marit. I així, totes, absolutament totes, les legislacions. A la Llei argentina, que no s'estableix això, sinó una jurisprudència que el Consell Federal ha determinat, es dona llibertat també a la dona respecte la nacionalitat; però per als efectes civils i polítics, ho sap el senyor Comorera, hi ha una nota circular del Ministeri d'Afers estrangers — si no ho recordo malament, del febrer del 18 —, que diu que sigui la que sigui la nacionalitat, els drets civils i polítics de la dona seran els del seu marit pel lloc de residència. I això és el que volem nosaltres. Teniu en compte que nosaltres no tenim facultat per a establir el veïnatge administratiu. ¿Què costa dir que una dona, pel fet del matrimoni, podria tenir aquesta facultat? ¿Es que creieu vosaltres en el fet de què a una dona no catalana que es casa amb un català i que sent un afecte a Catalunya, cosa freqüent, se li ha d'impedir a aquella dona que sigui catalana legalment després de casar-se?

El Sr. ANDREU : Si ho vol ella, sí.

El Sr. TRIES DE BES : Així, en aquest fet de voluntat, ja ens posarem d'acord.

El Sr. ANDREU : Això és la base de tot.

El Sr. TRIES DE BES : Però és que aquí estem parlant d'una voluntat i d'un homenatge a la llibertat de divuit mesos, senyor Diputats. (*Rialles.*) Pot ésser una dona que sigui una entusiasta de les doctrines de Royo i Villanova,

i si es casa amb un català al cap de dos anys serà catalana.

Un Sr. DIPUTAT : És clar!

El Sr. TRIES DE BES : Anem a la inversa: el cas d'una dona que vulgui ésser catalana després de casar-se, pel sol fet de casar-se.

El Sr. ANDREU : Ja he dit a la V. S. que si presenta l'esmena en aquell sentit, l'acceptarem.

El Sr. TRIES DE BES : Doncs així, ja ens posarem d'acord.

El Sr. PRESIDENT : Resta, doncs, en suspens la discussió de l'article 7.e Podria suspendre's la sessió per deu minuts, perquè es reunís la Comissió.

El Sr. VALLÈS : Ja són tres quarts de vuit; es podia suspendre fins a demà.

El Sr. PRESIDENT : La Cambra decidirà el que tingui per convenient. S'acorda la suspensió de la sessió per a demà?

El Sr. COMORERA : Com que hi ha dos articles del títol I que passen a la Comissió, i sembla que no hi hauran grans dificultats per acceptar-ne un i esmenar l'altre, potser seria més pràctic que ara es reunís la Comissió i veure si hi ha possibilitat de discutir-ho i resoldre-ho immediatament.

Diversos Srs. DIPUTATS : Val més deixar-ho per a demà.

El Sr. PRESIDENT : Acorda, doncs, la Cambra suspendre la reunió? (*Asentiment.*) Resta acordat.

ORDRE DEL DIA

per a la sessió de dimecres

Continuació de la discussió del dictamen de la Comissió sobre el projecte d'Estatut Interior de Catalunya.

(*S'aixeca la sessió a tres quarts de vuit de la vetlla.*)